

BUDOWNICTWO DLA WSZYSTKICH

PROMOWANIE DOSTĘPNOŚCI ŚRODOWISKA PRZESTRZENNEGO I INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ DLA WSZYSTKICH

PRZEWODNIK

DOBRE INTENCJE NIE WYSTARCZĄ

Przewodnik do wprowadzenia dostępności w budownictwie poprzez Zamówienia Publiczne

DOKUMENT DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH, styczeń 2006

Przy wsparciu Komisji Europejskiej

Projekt pilotażowy działań mający na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności przedstawiony w trakcie składania otwartych wniosków w sprawach międzynarodowych projektów VP/2004/008.

Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność i Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.

BUDOWNICTWO DLA WSZYSTKICH PORADNIK

DOBRE INTENCJE NIE WYSTARCZĄ

Przewodnik do wprowadzenia dostępności w budownictwie poprzez zamówienia publiczne.

Niniejszy poradnik został opracowany przez:

The Architects' Council of Europe (ACE); Cooperative Integrate Onlus (CO.IN); The Council of European Municipalities and Regions (CEMR); EUROCITIES; The European Committee for Standardization (CEN); The European Construction Industry Federation (FIEC); The European Disability Forum (EDF); The European Institute for Design and Disability (EIDD); The European Lifts Association (ELA); AGE - The European Older People's Platform; The National Disability Council of Luxembourg (Info-Handicap); NEUMANNCONSULT; ProASolutions; Miasto Gdynia przy wsparciu Komisji Europejskiej

Projekt pilotażowy działań mający na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności przedstawiony w formie otwartego składania wniosków w sprawach międzynarodowych projektów VP/2004/008.

Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność i Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.

DOKUMENT DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH, styczeń 2006

"Budownictwo dla wszystkich" jest projektem pilotażowym mającym na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności, wspieranym przez Komisję Europejską wspierającą Dostępność w budownictwie poprzez wdrażanie Projektowania dla Wszystkich.

Pod koniec roku 2003, będącego Europejskim Rokiem Ludzi Niepełnosprawnych, Grupa Ekspertcka Komisji Europejskiej ds. Pełnej Dostępności przedstawiła wnioski zatytułowane **"2010, a Europe Accessible to All (Europa dostępna dla wszystkich)"**¹, w których stwierdziła brak świadomości sektora zawodowego, co stanowi jedną z głównych przeszkód w osiągnięciu dostępności w środowisku przestrzennym. Raport wskazuje również na kluczową rolę, jaką władze publiczne odgrywają w zmianach podejścia i praktyki w odniesieniu do dostępności oraz na wpływ, jaki mogą one wywierać przy ogłaszaniu przetargów na prace i usługi publiczne.

Projekt Budownictwo dla Wszystkich podaje wytyczne dotyczące trzech głównych obszarów:

1. Konieczności wyposażenia władz publicznych w wytyczne dotyczące utworzenia podstawowych kryteriów dostępności oraz metodyki wdrażania, krok po kroku, dostępności zgodnie z Dyrektywami UE dotyczącymi Zamówień Publicznych.
2. Konieczności udzielania informacji sektorowi prywatnemu oraz zainteresowanym stronom ze strefy zawodowej o tym, jak spełniać wymogi związane z kryterium dostępności.
3. Konieczności zintegrowania przedstawicieli organizacji osób niepełnosprawnych oraz w podeszłym wieku na poziomie europejskim, ogólnokrajowym jak i lokalnym z grupami zawodowymi i innymi zainteresowanymi, czyli władzami lokalnymi i regionalnymi, przemysłem budowlanym, producentami dźwigów osobowych oraz architektami w celu propagowania i stworzenia trwałego i perspektywicznego, konstruktywnego dialogu.

www.build-for-all.net

Niniejszy dokument służy do publicznych konsultacji.

Poradnik "Budownictwo dla wszystkich" do wprowadzenia dostępności w budownictwie poprzez zamówienia publiczne zgodnie z Dyrektywami Unii Europejskiej dot. Zamówień Publicznych.

Część 1. Podręcznik

Część 2. Narzędzia

Copyright: Info-Handicap and the "Build-for All" project, Luxembourg, 2006.

Uaktualnienia na stronie www.build-for-all.net

¹ "2010 A Europe Accessible for All"- dostępne na Internecie pod adresem <http://www.eca.lu/upload/egafin.pdf>

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
PODRĘCZNIK	6
2. Wprowadzenie do podręcznika	7
3. Waga pełnej dostępności i "Projektowania dla wszystkich"	8
4. Społeczny model niepełnosprawności w kontekście idei "Projektowania dla wszystkich" oraz Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw	9
5. Uwzględnianie "Projektowania dla wszystkich" w zamówieniach publicznych	12
6. O Dyrektywach UE dot. Zamówień Publicznych	14
7. Punkty do rozpatrzenia	17
8. Instruktaż wykorzystania modeli oceny przetargów pod względem jakości/ceny	20
ZESTAW NARZĘDZI	22
9. Wprowadzenie do zestawu narzędzi	23
10. Korzyści i zalety wynikające z "Projektowania dla wszystkich"	23
11. Wskazówki techniczne	23
12. Przykłady dobrych praktyk proceduralnych w zamówieniach publicznych	30
ZAŁĄCZNIKI	35
Załącznik 1: Lista ważnych standardów europejskich dotyczących dostępności (normy Europejskiego Komitetu ds. Standaryzacji CEN)	36
Załącznik 2: Wdrażanie kryteriów dostępności w praktyce	39
Załącznik 3: Zasady dostępności dotyczące projektowania	41
Załącznik 4: Jak wykazywać zaangażowanie społeczne	42
Załącznik 5: Zasoby szkoleniowe	43
Załącznik 6: Słownik terminów	44
Załącznik 7: Bibliografia	49

1. Wstęp

Niniejszy Przewodnik jest wynikiem prac partnerów projektu finansowanego ze źródeł europejskich, zatytułowanego *Budownictwo dla Wszystkich*. Głównym celem projektu było obudzenie świadomości dotyczącej dostępności środowiska przestrzennego (budynki, przestrzeń zewnętrzną, pomieszczenia) oraz udzielenie praktycznych wskazówek dla osób, przygotowujących zamówienia publiczne związane z pracami projektowymi i budowlanymi zgodnie z Dyrektywą dot. Zamówień Publicznych Unii Europejskiej. Przewodnik składa się z dwóch dokumentów: Podręcznika i Zestawu Narzędzi.

1. Podręcznik udziela podstawowych informacji związanych z budzeniem świadomości decydentów i urzędników państwowych dotyczącej wagi powszechnej dostępności środowiska przestrzennego i wspomagającej roli, jaką mogą odegrać w osiągnięciu takiego stanu rzeczy zamówienia publiczne.

2. Zestaw narzędzi stanowi praktyczną propozycję dla instytucji zamawiającej by zastosować pewne procedury i wymagania techniczne w warunkach przetargu, aby wymóc spełnienie kryteriów dostępności w trakcie prac projektowych i budowlanych.

Grupa docelowa

Podręcznik przeznaczony jest dla osób, których praca związana jest bezpośrednio bądź pośrednio z procesem zamówień publicznych. Osoby te to m.in.:

- **Ustawodawcy na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym**, oficjalnie odpowiedzialni za wprowadzanie Dyrektyw unijnych do krajowego i regionalnego prawa.
- **Władze państwowe i jednostki samorządu terytorialnego w całej Europie**, pełniące specyficzną rolę prokurentów, właścicieli oraz zarządców infrastruktury publicznej, łącznie z budynkami.
- **Władze i instytucje publiczne**, łącznie z publicznymi fundacjami i agencjami które zlecają prace za pośrednictwem zamówień publicznych zgodnie z procedurami ustanowionymi przez Prawo Europejskie.²
- **Wykonawcy**, jako źródło informacji, w jaki sposób instytucje zamawiające konstruują zapytania przetargowe.

Motywacja do przygotowania niniejszego podręcznika wynika z wprowadzenia poprawionej wersji Dyrektyw Unii Europejskiej dot. Zamówień Publicznych, które (po wprowadzeniu do prawa krajowego) muszą być przestrzegane przez instytucje

² Załącznik IV do Dyrektyw wymienia wszystkie centralne instytucje publiczne, które muszą spełniać wymagania stawiane przez Dyrektywy, nie mówiąc już o władzach publicznych każdego szczebla.

³ DYREKTYWA 2004/17/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 31 marca 2004, koordynująca procedury udzielania zamówień publicznych przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych;

oraz

DYREKTYWA 2004/18/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004, koordynująca procedury udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi.

zamawiające tworzące przetarg na roboty budowlane. Dyrektywy te tworzą ramy dla instytucji zamawiających do **propagowania pełnej dostępności środowiska przestrzennego dla wszystkich, łącznie z osobami niepełnosprawnymi, w podeszłym wieku i innymi** – zarówno w kontekście budynków publicznych, jak i środowiska zewnętrznego, czyli ulic, chodników, dróg jak i wszelkich robót zamówionych przez sektor publiczny.

Cel pełnej dostępności środowiska przestrzennego został uznany na arenie międzynarodowej już w roku 1993, w postaci ONZ-owskich Standardowych Zasad Zrównania Szans Osób Niepełnosprawnych⁴. Choć prawie wszystkie kraje podpisały się pod Standardowymi Zasadami, sprawa dostępności, o której jest mowa w Zasadzie nr 5, pozostaje nadal głównym problemem technicznym i społecznym.

Poprawiona wersja Dyrektyw dot. Zamówień Publicznych tworzy ramy dla instytucji zamawiających ułatwiające analizę spraw społecznych i tych związanych z dostępnością. Władze publiczne wszelkich szczebli są zachęcane do pozytywnego wdrożenia tych przepisów w stopniu dopuszczonym przez te nowe przepisy.

Dyrektywa pozwala na:

- ustanowienie kryteriów wyboru jakościowego (Art. 45-52)
- ustalenie kryteriów udzielania kontraktów (Art. 53)
- ustalenie specyfikacji technicznej (Art. 23 oraz Zał. VI) i w końcu
- ustalenie warunków realizacji zamówienia (Art. 26).

Kategorie te, każda na swój sposób, pozwalają władzom publicznym na włączenie aspektów związanych z dostępnością do procesu zamówień publicznych.

Chociaż Dyrektywy dot. Zamówień Publicznych nie obligują zleceńodawców do włączenia kryteriów dostępności do warunków przetargu, istnieją znaczne korzyści ze stosowania takiego podejścia. W niektórych krajach, prawodawstwo może stanowić taki wymóg, i jest to mile widziane przez partnerów działających w ramach "Budownictwa dla wszystkich", natomiast celem projektu jest nakłonienie władz publicznych do dobrowolnego przyjęcia wymogów dostępności w zamówieniach publicznych wszystkich Krajów Członkowskich Unii Europejskiej. W rzeczy samej, partnerzy "Budownictwa dla wszystkich" uważają, że dzięki stosowaniu zasad i zaleceń wynikających z niniejszego Podręcznika, zamówienia publiczne mogą przyczynić się do lepiej funkcjonującego, wygodniejszego i bezpieczniejszego środowiska dla **wszystkich** członków społeczeństwa.

⁴ ONZ. Standardowe Zasady Zrównania Szans Osób Niepełnosprawnych. A/RES/48/96. 85 Spotkanie Plenarne, 20 grudnia 1993. Pełny tekst dokumentu w trybie *on-line* jest dostępny pod adresem: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm>

PODRĘCZNIK BUDOWNICTWO-DLA-WSZYSTKICH

DOBRE INTENCJE TO ZA MAŁO

Podstawowe informacje służące podnoszeniu świadomości decydentów i urzędników państwowych dotyczącej wagi dostępności środowiska przestrzennego dla wszystkich obywateli.

Sporządzony przez:

The **Build-For-All** Partnership
Info-Handicap, Luxembourg

Przy wsparciu Komisji Europejskiej

Projekt pilotażowy działań mający na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności przedstawiony w formie otwartego składania wniosków w sprawach międzynarodowych projektów VP/2004/008.

Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność i Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.

NINIEJSZY DOKUMENT SŁUŻY DO PUBLICZNYCH KONSULTACJI, styczeń 2006

Uaktualnienia pod adresem www-build-for-all.net.

2. Wprowadzenie do podręcznika

Niniejszy podręcznik przedstawia podstawowe informacje, służące podnoszeniu świadomości decydentów i urzędników państwowych dotyczącej wagi dostępności środowiska przestrzennego dla wszystkich obywateli, oraz stanowi wsparcie dla procesu zamówień publicznych, związane z osiągnięciem tej świadomości.

Podręcznik jest przede wszystkim kierowany do tych, którzy pragną poznać postanowienia unijnych Dyrektyw dot. Procedur Zamówień Publicznych i wagi dostępności, jak i podejścia "Projektowanie dla wszystkich"⁵.

W szczególności partnerzy projektu "Budownictwo dla wszystkich" uważają, że podręcznik będzie szczególnie przydatny dla pochodzących z wyborów członków władz lokalnych, regionalnych i państwowych oraz dla kadry kierowniczej, którzy muszą podejmować decyzje, czy zawrzeć określony zestaw kryteriów w zaproszeniu do składania ofert, czy też podjąć odpowiednią politykę w zakresie swoich kompetencji, odzwierciedlającą zasadę równych szans w społeczeństwie.

Tak więc niniejszy podręcznik przedstawia szeroką gamę spraw, którą władze powinny wziąć pod uwagę przy skoncentrowaniu się na zagadnieniu dostępności. Lista dalszych lektur zamieszczona jest w Załącznikach i Bibliografii.

Uzasadnienie:

- Czy wiesz, że umieszczając warunek dostępności w przetargu na zamówienia publiczne promujesz integrację społeczną, przyczyniasz się do tworzenia pełnego zatrudnienia, oszczędzasz fundusze publiczne i w efekcie wspomagasz rozwój gospodarczy?
- Czy wiesz, że ludzie niepełnosprawni, w podeszłym wieku i inni z chwilowo ograniczoną zdolnością poruszania się stanowią w sumie 40% ludności Europy?
- Czy wiesz, że, według wyliczeń ONZ, w roku 2050 34,5% Europejczyków będzie w wieku 60+ w porównaniu z 20,3% w roku 2000?
- Czy wiesz, że prawodawstwo europejskie i państwowe coraz częściej wymaga dostępu do środowiska przestrzennego i do robót budowlanych dla osób niepełnosprawnych?
- Czy wiesz, że wartość zamówień publicznych odpowiada w przybliżeniu 16% PKB Unii Europejskiej, co stanowi 1500 miliardów EURO rocznie?
- Czy wiesz, że zasady zamówień publicznych mają bezpośredni wpływ na życie codzienne obywateli Europy?

⁵ Opis zasady "Projektowanie dla wszystkich", patrz rozdział (3).

3. Waga pełnej dostępności i "Projektowania dla wszystkich"

Niniejszy rozdział podręcznika zajmuje się "pełną dostępnością"; termin ten wskazuje na wzrastające zapotrzebowanie na pełne uczestnictwo i zrównanie szans wszystkich obywateli w życiu społecznym. Cel pełnej dostępności środowiska przestrzennego został uznany na forum międzynarodowym już w roku 1993 w ONZ-owskich Standardowych Zasadach Zrównania Szans Osób Niepełnosprawnych. Chociaż prawie wszystkie kraje na świecie podpisały się pod tymi Zasadami, sprawa dostępności, o której mówi Zasada nr 5 pozostaje nadal zasadniczym problemem technicznym i społecznym.

W ostatnich latach europejscy planiści, projektanci i rzecznicy dostępności kładli szczególny nacisk na praktykę "Projektowania dla wszystkich" jako podejścia do projektowania i budowy, które mogą przyczynić się do pełnej dostępności.

"Projektowanie dla wszystkich" oznacza projektowanie, rozwój i marketing głównych produktów, usług, systemów i środowisk tak, by były one dostępne i możliwe do wykorzystania przez jak najszerszą rzeszę użytkowników.⁷

Stan ten można osiągnąć w trojaki sposób:

- poprzez projektowanie produktów, usług i aplikacji, które są gotowe do użytku dla większości potencjalnych użytkowników bez żadnych modyfikacji
- poprzez projektowanie produktów dających się bez trudu adaptować dla potrzeb różnych użytkowników (np. przez adaptowanie interfejsów użytkownika)
- poprzez standaryzację interfejsów produktów, tak by były kompatybilne z wyspecjalizowanym sprzętem (np. technologiczne środki pomocy dla osób niepełnosprawnych).

Poprzez wspieranie stosowania "Projektowania dla wszystkich" we wszelkich obszarach życia – dom, edukacja, praca, rozrywka, transport, itp. – możliwe jest osiągnięcie znacznego postępu w dziedzinie likwidacji barier dostępu, które obecnie uniemożliwiają niepełnosprawnym obywatelom pełne i równoprawne uczestnictwo w życiu wraz z ludźmi pełnosprawnymi".

Źródło: Dokument podstawowy Europejskiej Konferencji "Dyskryminacja poprzez projekt" ("Discrimination by Design"), która odbyła się 3 grudnia 2001 w trakcie Europejskiego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

⁶ ONZ. Standardowe Zasady Zrównania Szans Ludzi Niepełnosprawnych.

A/RES/48/96. 85-te spotkanie plenarne 20 grudnia 1993. Pełny tekst dokumentu w trybie on-line pod adresem:

<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm>

⁷ Tę definicję "Projektowania dla wszystkich" również można znaleźć w: Treffers, B. (2004) Design for All: a history of discrimination by design, future cities for all" dostępnej pod adresem:

<http://www.eca.lu/upload/History%20of%20Discrimination%20by%20Design.pdf>

Kto odnosi korzyści z "Projektowania dla wszystkich"?

Najbardziej oczywistymi beneficjentami w pełni dostępnego środowiska są ludzie niepełnosprawni i w podeszłym wieku, jednakże należy podkreślić, że ludzie w każdym wieku i w każdej kondycji fizycznej doceniają zalety dostępnego otoczenia i obiektów.

"Projektowanie dla wszystkich" jest uznawane za ważne narzędzie zapewnienia dostępności fizycznej dla ludzi fizycznie niepełnosprawnych, natomiast istnieją jeszcze inne rodzaje dostępności, zależne od czynników umysłowych i społecznych. Jeżeli nasze otoczenie jest zaprojektowane w taki sposób, że uwzględnia różnorodność rozmiarów człowieka i jego zdolności percepcyjne, ruchowe i poznawcze, wówczas lepiej wspomaga ludzkie funkcjonowanie.

"... różnorodność wymiarów, percepcji, zdolności ruchowych i poznawczych została uwzględniona przy kształtowaniu środowiska, ponieważ wszyscy mają PRAGNIENIE, POTRZEBĘ i PRAWO do bycia niezależnymi, wyboru własnego sposobu życia i do życia bez barier stawianych przez środowisko na ich drodze".

Źródło: ECA - European Concept for Accessibility - Technical Assistance Manual, 2003

W trakcie życia ludzkiego zmiany są nieuchronne. Każdemu zdarza się, wcześniej czy później, mieć czasowe problemy w interakcji ze środowiskiem. Niektóre zmiany mogą powstać lub zostać opóźnione w wyniku indywidualnego nastawienia do otoczenia – poczucia, że coś jest możliwe bądź też nie. Również wypadki, choroby bądź osobiste decyzje wpływają na stosunki ze środowiskiem, szczególnie jeśli nie możemy uniknąć bycia w pewnych miejscach lub bycia tam w danym czasie. Waga propagowania "Projektowania dla wszystkich" w kontekście zamówień publicznych oznacza, że można podnieść jakość życia w społeczeństwie i otoczeniu poprzez tworzenie bardziej dostępnego środowiska, produktów, usług i wzajemnej komunikacji. Co więcej – w pełni dostępne środowisko przyczynia się w sposób zasadniczy do rozwoju solidarności społecznej poprzez wspomaganie interakcji międzyludzkich.

4. Społeczny model niepełnosprawności w ramach koncepcji "Projektowanie dla wszystkich" i "Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw"

"Projektowanie dla wszystkich", europejski pomysł z lat 1990-tych, stwierdza, że "integracja" równa się "dostępności" i dotyczy warunków społecznych, kulturalnych, intelektualnych i środowiskowych. W ten sposób wzywa on decydentów, by zapewнили dostęp do środowiska przestrzennego, środków transportu i przestrzeni publicznej.

Z okazji dorocznego walnego zgromadzenia w Sztokholmie 9 maja 2004, EIDD (European Institute for Design and Disability – Europejski Instytut Projektowania i Niepełnosprawności) przyjął następującą Deklarację:

W całej Europie ludzka różnorodność pod względem wieku, kultury i zdolności jest większa niż kiedykolwiek przedtem. Obecnie przezwyciężamy choroby i rany, i współzjemy z niepełnosprawnością jak nigdy wcześniej. Chociaż dzisiejszy świat jest miejscem złożonym, to jest to świat, jaki sobie sami stworzyliśmy i w którym z tego względu mamy możliwość, a także odpowiedzialność, by oprzeć nasze projekty na zasadzie integracji.

"Projektowanie dla wszystkich" jest projektem dla ludzkiej różnorodności, społecznej integracji i równości. To holistyczne, nowatorskie podejście stanowi twórcze i etyczne wyzwanie dla wszystkich planistów, projektantów, przedsiębiorców, władz i przywódców politycznych.

"Projektowanie dla wszystkich" ma na celu danie wszystkim ludziom równych szans na uczestniczenie we wszystkich aspektach życia społecznego. W tym celu środowisko przestrzenne, obiekty, z którymi stykamy się na co dzień, usługi, kultura i informacja – krótko mówiąc, wszystko, co zostało zaprojektowane i stworzone przez ludzi dla ludzi – muszą być dostępne, dogodne dla każdego członka społeczeństwa, reagujące na ewoluującą różnorodność ludzką.

W oparciu o **społeczny model niepełnosprawności**, "Projektowanie dla wszystkich" oznacza projektowanie dla ludzkiej różnorodności, integracji społecznej i równości. Społeczny model niepełnosprawności uznaje, że gdy dana osoba traci możliwość korzystania z danej funkcji, wykorzystuje funkcję alternatywną, by dać sobie radę we wszelkich życiowych sytuacjach. Na przykład, osoba niewidoma wykorzystuje zmysł dotyku i słuchu, osoba niesłysząca wykorzystuje dotyk i wzrok, osoba niemogąca chodzić korzysta z wózka inwalidzkiego kierowanego rękoma w celu zachowania mobilności. Problem pojawia się, gdy środowisko nie pozwala takiej osobie używać danej funkcji. Na przykład, osoba niewidząca używa pozawizualnych środków, by uzyskać informacje i staje się niezdolna do czytania, kiedy książki dostępne są wyłącznie w formie drukowanej. Osoba niewidząca staje się upośledzona, gdy sygnalizacja drogowa jest stosowana w sposób cichy, wyłącznie za pośrednictwem kolorowych świateł. Podobnie, osoba głucha komunikuje się ze światem poprzez dotyk i wzrok i staje się upośledzona, kiedy alarm przeciwpożarowy stosowany jest wyłącznie w postaci dźwięku dzwonka lub wyjącej syreny. Osoba niemogąca chodzić pokonuje problem braku mobilności poprzez używanie wózka, co pozwala jej na poruszanie się w otoczeniu, ale staje się niepełnosprawna natknąwszy się na stopień przy wejściu do budynku lub zbyt wąskie drzwi.

"Niedogodność lub ograniczenie aktywności spowodowane przez współczesną organizację społeczną, która zwraca zbyt małą uwagę, jeżeli w ogóle, na ludzi, którzy mają zaburzenia fizyczne, zmysłowe, uczenia się, umysłowe bądź emocjonalne, w ten sposób wyłączając ich z uczestnictwa w głównych nurtach życia społecznego."

Cytat z Fundamentalnych Zasad Niepełnosprawności Związku Osób Upośledzonych Fizycznie Przeciw Segregacji (Fundamental Principles of Disability, Union of Physically Impaired Against Segregation, (UPIAS)) Londyn, 1976.

Koncepcja **Spółecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw (Corporate Social Responsibility)**⁸ jest coraz częściej celem nacisków decydentów na wszystkich szczeblach rządowych i samorządowych, i w wyniku tego jest coraz częściej uwzględniana jako ważne kryterium podejmowanych decyzji w sprawie zamówień publicznych. Innymi słowy, coraz częściej wymaga się, by przedsiębiorstwa, którym powierzono wykonanie dużych robót budowlanych aktywnie włączyły się w przestrzeganie "Spółecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw" w obrębie własnych struktur.

"Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw"

- jest koncepcją etyki biznesowej opartej na zasadzie, że przedsiębiorstwa mają rzeszę zainteresowanych osób (*stakeholders*) i instytucji, które można ogólnie zdefiniować jako wszelkie osoby czy grupy, których dotyczy działalność przedsiębiorstwa. Koncepcja "Spółecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw" oznacza, że przedsiębiorstwo powinno być rozliczone przez zainteresowane osoby z wszystkich podjętych działań. Z tego powodu "Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw" koncentruje się na tym, jak przedsiębiorstwa powinny zidentyfikować i "włączyć" osoby zainteresowane i w jaki sposób powinny one określić, zmierzyć i zdać raport z wpływu własnych działań na innych

www.ethicaltrade.org/Z/ethtrd/gloss/index.shtml

- podkreśla ochotniczą rolę firm w tworzeniu lepszego społeczeństwa i czystszej środowiska poza własnym zaangażowaniem finansowym i kapitałowym

www.smallbusinesseurope.org/Glossary/

- [oznacza, że przedsiębiorstwo] stara się traktować osoby zainteresowane danym przedsiębiorstwem w sposób etyczny lub też społecznie odpowiedzialny. Osoby zainteresowane istnieją zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz przedsiębiorstwa. Stąd zachowanie odpowiedzialne społecznie poprawia rozwój ludzki stron zainteresowanych zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz zakładu.

Źródło: Michael Hopkins: A Planetary Bargain: Corporate Social Responsibility Comes of Age (Macmillan, UK, 1998)

"Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw" stanowi, że problemy ograniczające integrację społeczną są w swojej naturze strukturalne i nie są wynikiem ani wyłącznie, ani przede wszystkim niepełnosprawności danej osoby, lecz wynikiem zmian gospodarczych, społecznych i technologicznych mających miejsce w społeczeństwie. Jest to ta sama koncepcja, którą wyraża społeczny model niepełnosprawności, na którym opiera się "Projektowanie dla wszystkich".

Komisja Europejska⁹ stwierdza, że "W obrębie firmy Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw odnosi się do zatrudniania według kryteriów jakości, kształcenia ustawicznego, informacji, konsultacji i uczestnictwa pracowników, zrównania szans, integracji ludzi niepełnosprawnych oraz przewidywania zmian przemysłowych i restrukturyzacji"

Zapobieganie i walka z wyłączeniem społecznym wymaga wysiłku i zaangażowania ludzi, którzy doświadczyli wykluczenia oraz władz krajowych, regionalnych i lokalnych, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, partnerów społecznych i firm.

⁸ Komisja Europejska definiuje "Spółeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw" jako "koncepcję, dzięki której przedsiębiorstwa włączają troskę o dobro społeczne i środowiskowe w działalność biznesową i ich interakcje na zasadzie dobrowolności z zainteresowanymi stronami". Źródło:

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/n26034.htm>

⁹ Komunikat Komisji dotyczący "Spółecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw": Wkład instytucji w zrównoważony rozwój COM(2002) 347 wersja ostateczna

Wiodące korporacje rozumieją, że wyłączenie stanowi marnotrawstwo zasobów ludzkich i zagrożenie spójności społecznej. Stanowi ono istotny czynnik wzrostu kosztów zbiorowych i obciążenie finansowe dla firm. Firmy angażują się również w "Społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw" ze względów etycznych, a szczególnie by zademonstrować swoją świadomość bliźniaczych pojęć: postępu i odpowiedzialności.

‘..."Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw" staje się punktem otwarcia dyskusji ze wszystkimi ludźmi i zainteresowanymi grupami, prowadzonej w interesie zarówno danej firmy jak i osób zainteresowanych jej działalnością. Pracodawcy, związki zawodowe, konsumenci i inwestorzy znajdują wspólne rozwiązania i umowy, które są odzwierciedleniem ich zróżnicowanych potrzeb...'

Anna Diamantopoulou, była Europejski Komisarz ds. Zatrudnienia i Spraw Społecznych. Źródło: <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/02/485&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

5. Uwzględnianie "Projektowania dla wszystkich" w zamówieniach publicznych

Przyjęcie zasady "Projektowanie dla wszystkich" może przynieść zasadnicze korzyści i zalety w przygotowaniu zaproszenia do składania ofert na roboty budowlane. Te korzyści i zalety mogą mieć wpływ na wielu aktorów tego procesu. Nie najmniej istotną w tym przypadku jest sama instytucja zamawiająca, której pozycja w społeczeństwie z całą pewnością może ulec poprawie, i której budżet ogólny odniesie korzyść z tego tytułu, jako że zalety płynące z dostępnego, przyjaznego środowiska przyniosą dywidendy w postaci stymulowania szerszych rzesz obywatelskich do korzystania z obiektów publicznych.

Włączenie zasad "Projektowania dla wszystkich" w zamówieniach na roboty budowlane przyniesie efekty w postaci:

- 1.** Uwzględnienia różnorodności ludzkiej, integracji społecznej, oraz zrównania szans.
- 2.** Zrównania szans wszystkim ludziom w uczestnictwie we wszelkich aspektach życia społecznego.
- 3.** Bycia instrumentem pozwalającym na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju i spójności społecznej.
- 4.** Pomocy w radzeniu sobie z wyzwaniami powstającymi z powodu rozwoju różnorodności kulturowej i funkcjonalnej wśród obywateli Europy.
- 5.** Stworzenia sytuacji *win-win* (wygrywają wszyscy) poprzez tworzenie środowiska przyjaznego dla wszystkich.
- 6.** Tworzenie środowisk, które mogą zostać przystosowane do różnych wymogów zarówno w aspekcie przestrzennym jak i czasowym.
- 7.** Radzenia sobie z interesującymi i nowymi konsekwencjami rynkowymi, generowania coraz większej liczby konsumentów i zwiększania możliwości handlowych.

Obok tych głównych korzyści i zalet wymienionych powyżej, istnieją jeszcze inne korzyści wynikające ze stosowania filozofii "Projektowania dla wszystkich":

• Wpływ na społeczeństwo i szanse

Społeczeństwo Unii Europejskiej jest społeczeństwem zróżnicowanym. Składa się z obywateli o różnym pochodzeniu społecznym, historycznym, gospodarczym, kulturowym i religijnym. Różnorodność ta będzie się powiększać wraz z rozszerzeniem Unii. I stąd

Istnieje potrzeba stworzenia środowiska dostępnego dla wszystkich, które stworzy dla nich szanse gospodarcze i społeczne. Zasada "Projektowania dla wszystkich" stanowi jedno z najistotniejszych rozwiązań dla przyszłości Europy i stwarza szanse na rozwój społecznej integracji i rozwój gospodarczy w tym społeczeństwie. Te nowe możliwości dotyczą zarówno społeczeństwa jako takiego, jak i firm oraz poszczególnych obywateli.

Aby osiągnąć ten efekt społeczny i zrównać szanse, środowisko przestrzenne, obiekty spotykane na co dzień, usługi, kultura i informacja, wszystko co zostało zaprojektowane i stworzone przez ludzi dla ludzi musi być dostępne, dogodne dla wszystkich w społeczeństwie i odpowiednie dla ewoluującej różnorodności ludzi.

• Demograficzna zmiana w Europie

Europa stoi w obliczu ważnej zmiany demograficznej¹⁰. Najbardziej istotną rzeczą będzie starzejąca się ludność Europy. Do roku 2050 34.5 % społeczeństwa przekroczy wiek 60 lat.

Ponieważ istnieje silna korelacja pomiędzy starzeniem się a wzrastającą przewagą zaburzeń funkcjonowania, dostępne środowisko staje się imperatywem, by podtrzymać aktywność starzejącego się społeczeństwa.

Środowiska zaprojektowane i zbudowane zgodnie z zasadami Projektowania dla Wszystkich oraz zasady dostępności zapewnią starszym i niepełnosprawnym ludziom niezależność na dłuższy okres czasu. Ponadto bycie niezależnym oznacza służenie społeczeństwu. Ludzie starsi posiadają szeroką wiedzę i długoletnie doświadczenie, a nade wszystko pragną nadal być użyteczni i prowadzić wybraną drogę życiową na własnych zasadach.

Dostępne budynki i środowisko przestrzenne pozwalają na pełne uczestnictwo w życiu społeczeństwa oraz dają możliwość:

- . wykorzystania ich w sposób bezpieczniejszy i zdrowszy
- . wykorzystania wygodniejszego
- . wykorzystania bardziej efektywnego.

Tak więc przyjęcie takiego podejścia wzmacnia te oczywiste czynniki, które umożliwiają instytucji zamawiającej pokazanie swoim wyborcom, że traktują swoje obowiązki publiczne poważnie.

• Wpływy na gospodarkę i możliwości ekonomiczne

Osoby starsze i niepełnosprawne stanowią znaczny rynek konsumencki, który jest obecnie nie w pełni wykorzystany i którego popyt jest niewystarczająco zaspokajany. Kiedy zrozumiemy, że stosowanie kryteriów dostępności nie ma negatywnego wpływu na inne grupy społeczne, nie ma powodu ograniczać ich stosowania.

Istnieją silne społeczno-ekonomiczne i rynkowe bodźce do stosowania "Projektowania dla wszystkich", zasad dostępności i wygody korzystania, które powinny iść w parze z codziennym rozwojem i ewolucją środowiska przestrzennego.

¹⁰ 2005 EU Green Paper on demographic change:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_situation/green_paper_en.html

Przykład: Studium dostępności w przemyśle turystycznym

Studium na temat zachowania niepełnosprawnych podróżujących i innych podróżujących z ograniczeniem ruchowym w Niemczech wykazało, że:

- 36 % nie podróżowało, ponieważ proponowana usługa nie była dostępna
- 48 % podróżowałoby częściej, gdyby świadczona usługa była bardziej dostępna
- 62 % zapłaciłoby więcej za usługi dostępne
- 17 % podróżowało zagranicę dzięki bardziej dostępnym ofertom

Źródło: Federal Ministry of Economics and Labour, 2004

6. O Dyrektywach UE dot. Zamówień Publicznych

Poprawione Dyrektywy w sprawie Zamówień Publicznych¹¹ określają zakres, w jakim instytucje zamawiające winny uwzględnić sprawy społeczne i związane z dostępnością. Władze publiczne wszystkich szczebli powinny pozytywnie wdrażać te przepisy w stopniu, w jakim nowe przepisy na to pozwalają.

Dyrektywa zawiera wskazówki co do:

- kryteriów wyboru związanego z jakością (kryteriów selekcji) (Art. 45-52)
- kryteriów przyznawania zamówienia (Art. 53)
- specyfikacji technicznych (Art. 23 oraz Zał. VI) oraz wreszcie
- warunków jakości realizacji zamówienia. (Art. 26).

Te kategorie, każda na swój sposób, pozwala na zastosowanie kryteriów dostępności. W tym sensie Dyrektywa może pozytywnie wpłynąć na integrację i zatrudnienie ludzi niepełnosprawnych, bezpieczeństwo w miejscu pracy, a nawet obowiązki finansowe opieki społecznej.

Ogólny opis Dyrektyw

Głównym celem Dyrektyw koordynujących procedury udzielania kontraktów przy zamówieniach publicznych jest dopilnowanie, by pieniądze podatników były wydawane tak, by otrzymać "najkorzystniejszą relację jakości do ceny", szanując jednocześnie zasady równorzędnego traktowania, niedyskryminacji oraz przejrzystości.

¹¹ DYREKTYWA 2004/17/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 31 marca 2004 koordynująca procedury udzielania zamówień publicznych przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych.

oraz

DYREKTYWA 2004/18/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 31 marca 2004 w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi.

Kryteria dostępności można wprowadzać jako specyfikacje techniczne lub warunki realizacji zarówno w procedurach przetargowych na zasadzie "najniższej ceny" jak i "najbardziej korzystnej pod względem ekonomicznym", jednakże sprawy dostępności jako kryterium udzielania zamówień mogą być brane pod uwagę wyłącznie w przypadku oferty najbardziej korzystnej pod względem ekonomicznym.

Procedura zamówień publicznych składa się z kilku kolejnych etapów, z których każdy pozwala na uwzględnienie, w większym lub mniejszym stopniu, kryteriów środowiskowych i społecznych (których elementem są kryteria dostępności). Tak czy inaczej, podstawowe zasady równego traktowania, niedyskryminowania i przejrzystości muszą być respektowane we wszystkich etapach.

ETAP 1 Rozpoznanie potrzeb, przygotowanie ogłoszenia przetargu

Klient publiczny musi rozpoznać swoje potrzeby. Składa się na to określenie przedmiotu zamówienia oraz sporządzenie wstępnego ogłoszenia o zamówieniu łącznie ze specyfikacją techniczną i warunkami realizacji zamówienia (patrz również: Etap 4). Dopiero po ogłoszeniu wszystkich tych elementów kandydaci mogą poprawnie odpowiedzieć na zaproszenie do składania ofert. Kryteria dostępności, mające charakter techniczny, mogą być włączone do specyfikacji technicznych w odpowiednim miejscu, tam gdzie jest mowa o normach technicznych. Element ten definiuje charakterystykę budynku lub towarów, które mają być zakupione.

ETAP 2 Wybór wykwalifikowanych przedsiębiorców budowlanych

Kiedy klient publiczny otrzyma oferty, musi on ocenić oferentów na zasadzie tzw. "kryteriów selekcji". Etap selekcji służy wyeliminowaniu tych kandydatów, którzy nie mają odpowiednich do danego zadania kwalifikacji. Kandydaci, którzy nie spełniają kryteriów wyboru zostaną wyłączeni z dalszego postępowania.

"Klasyczna" Dyrektywa (2004/18/EC) mówi o "kryteriach wyboru jakościowego" w Artykułach 45 do 52. Kandydaci lub oferenci, którzy byli skazani ("prawomocnym wyrokiem") za udział w organizacjach przestępczych, korupcję, oszustwa lub pranie pieniędzy są wyłączeni z uczestnictwa w przetargu.

Kandydaci lub oferenci, którzy zostali skazani ("prawomocnym wyrokiem") za inne rzeczy mogą zostać wyłączeni. Na tej liście jest mowa o przestępstwach związanych z postępowaniem zawodowym¹² i niewypełnianiem zobowiązań dotyczących płatności na rzecz ubezpieczeń społecznych bądź podatków.

Na etapie selekcji kryteria dostępności można wprowadzić pod nagłówkiem "kwalifikacje techniczne i/lub zawodowe" (patrz: 2004/18/EC, Art. 48). Na przykład lista prac z zastosowaniem kryterium dostępności wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat, wskazanie na wykwalifikowany w procesach dostępności personel techniczny bądź zaangażowane organizacje techniczne, opis obiektów technicznych i sposobów zapewnienia jakości i poszanowania kryteriów dostępności, wykształcenie i kwalifikacje zawodowe ekspertów potrzebnych do realizacji zamówienia.

¹² Punkt 43: Nieprzestrzeganie państwowych przepisów wdrażających Dyrektywę Rady 2000/78/EC (1)

oraz 76/207/EEC (2) w sprawie równego traktowania pracowników, która była przedmiotem prawomocnego wyroku lub decyzji przynoszącej równoważny skutek mogą być traktowane jako przestępstwo dotyczące postępowania zawodowego danej jednostki gospodarczej lub też poważne uchybienie.

ETAP 3 Ocena ofert i udzielenie zamówienia

Po wyeliminowaniu niekwalifikujących się kandydatów, klient publiczny posiada oferty złożone przez zakwalifikowanych oferentów i może przystąpić do materialnej oceny tychże. Ocena oparta jest na tzw. "kryteriach przyznawania" (2004/18/EC, Art. 53).

W przypadku udzielenia zamówienia na podstawie oferty najkorzystniejszej pod względem ekonomicznym z punktu widzenia instytucji zamawiającej, kryteria przyznawania muszą być powiązane z przedmiotem danego zamówienia publicznego. Dyrektywa daje następujące przykłady: jakość, cena, zalety techniczne, charakter estetyczny i funkcjonalny oraz środowiskowy, koszty bieżące, kosztochłonność, obsługa posprzedażna i pomoc techniczna, termin dostawy i czas dostawy lub też okres do zakończenia.

W oparciu o te przykłady można również wymienić szczególnie kryterium dostępności jako kryterium przyznawania zamówienia. Pozwoli to na ocenę szczegółowej historii oferenta w kontekście dostępności, łącznie z jego doświadczeniem, referencjami, *know-how*, itp.

ETAP 4 Realizacja i wdrożenie zamówienia

Po udzieleniu i podpisaniu zamówienia klient publiczny powinien monitorować właściwą realizację zamówienia i wszystkich wynikających z niego zobowiązań, łącznie ze wspomnianymi wyżej "klauszulami dotyczącymi realizacji zamówienia" opisanymi w etapie Ogłoszenie o Zamówieniu.

Należy zauważyć, że Dyrektywy dotyczące zamówień publicznych nie ustanawiają procedur ani warunków dla tego etapu zamówienia na budowę, ponieważ na tym etapie warunki wyznaczone przez Dyrektywy zostały już spełnione.

Kryteria społeczne mogą być włączone do warunków zamówienia.

Na przykład:

- Zatrudnienie większej liczby osób niepełnosprawnych niż to przewiduje prawo krajowe
- Preferowanie szkolenia zawodowego "na placu budowy"
- zatrudnianie ludzi mających poważne problemy z osiągnięciem integracji
- zwalczanie bezrobocia
- zatrudnianie ludzi długo pozostających bez pracy
- szkolenie bezrobotnych i młodocianych
- stosowanie się do postanowień podstawowych Konwencji MOP, przy założeniu że takie postanowienia nie zostały uwzględnione w prawie państwowym.

Jako że niniejsze warunki realizacji zamówienia są częścią zamówienia, wyznaczony przedsiębiorca budowlany ("zwycięzca" przetargu) musi je respektować w trakcie realizacji zamówienia, lecz nie wcześniej. Uznaje się, że każdy oferent stworzył swoją ofertę w oparciu o opublikowane warunki.

Stąd przestrzeganie tych warunków realizacji jest integralną częścią zamówienia i nie może być wykorzystywane jako kryterium selekcji lub przyznawania zamówienia.

Kluczowe elementy Dyrektywy z punktu widzenia dostępności

- Projektując zaproszenie do składania ofert władze publiczne winny wymienić wszystkie cechy charakterystyczne jakie produkt, roboty lub usługi będą musiały uwzględnić. Przepisy i zarys rodzaju cech charakterystycznych, które można użyć są wyszczególnione w artykułach i załącznikach Dyrektyw odnoszących się do specyfikacji technicznych przetargu. W szczególności Dyrektywy UE odnoszą się konkretnie do specyfikacji technicznych związanych z dostępnością dla osób niepełnosprawnych i wymogów "Projektowania dla wszystkich".
- Władze publiczne mogą również zdecydować, by narzucić warunki jakości realizacji zamówienia firmie, która wygrała przetarg. Warunki te mogą mieć zakres od wymogów ochrony środowiska poprzez dostępność po zobowiązanie zatrudnienia jakiegoś procentu osób niepełnosprawnych do wykonywania robót. Jednakże wszelkie warunki tego typu muszą być przedstawione w zaproszeniu do składania ofert, aby kandydaci mogli uwzględnić je w swoich ofertach.
- Dyrektywy również zawierają przepisy dające możliwość **zastrzeżenia kontraktów** dla pewnego rodzaju firm, które wspierają przedsięwzięcia takiej jak zakłady pracy chronionej¹³ w których większość zatrudnionych to ludzie niepełnosprawni.
- Elementy społeczne takie jak dostępność i zatrudnianie osób niepełnosprawnych mogą być kryterium wyboru w przypadku gdyby dana firma nie przestrzegała ustawowych zobowiązań zatrudniania osób niepełnosprawnych lub stosowała praktyki dyskryminacyjne, za co zostałaby skazana. Może być to również częścią "warunków jakości wykonania kontraktu", które muszą zostać uwzględnione przez wybranego oferenta. Elementy te muszą zostać ogłoszone w zaproszeniu do składania ofert.
- Dokonując ostatecznego wyboru oferenta przy uwzględnieniu najbardziej korzystnej ekonomicznie oferty, władze publiczne mogą przyjąć dostępność i względy społeczne jako jedne z warunków.

7. Punkty do rozpatrzenia

Część ta przedstawia najważniejsze punkty, jakie należy wziąć pod uwagę zgodnie z procedurami przedstawionymi w Dyrektywie dot. Zamówień Publicznych dla przygotowania zaproszenia do przetargu.

Najważniejszym punktem, jaki należy tu uwzględnić jest fakt, że Dyrektywy dot. Zamówień Publicznych zezwalają na włączenie kryteriów społecznych i ochrony środowiska, i że konkretnie mówią o "kryteriach dostępności dla osób niepełnosprawnych" oraz "użytkownikach projektowania dla wszystkich" jako

¹³ Pod pewnymi warunkami w odniesieniu do kryteriów dostępności istnieje częściowe odstępianie od tych zasad, zwane "szczególnym przypadkiem" w klasycznej Dyrektywie (2004/18). W rzeczywistości Art. 19

(wyjaśniony w punkcie 28) daje możliwość zastrzeżenia sobie prawa do uczestniczenia w postępowaniu przetargowym w zamówieniach publicznych "zakładom pracy chronionej" lub programom, w których większość zatrudnionych to osoby niepełnosprawne, które "nie mogą wykonywać zawodu w normalnych warunkach.

istotnych kryteriów, które powinny, o ile to możliwe, być wzięte pod uwagę w trakcie tworzenia specyfikacji technicznych (Art. 23, §1). Chociaż oznacza to, że włączenie warunków społecznych i środowiskowych (Art. 53 §1a) jest opcjonalne zgodnie z treścią Dyrektyw UE, Unia Europejska zdecydowanie domaga się, żeby je stosować, jak jest to wyrażone w dwóch wstępnych punktach. Dlatego ważne jest, by podczas harmonizacji polskiego prawa z Dyrektywami UE zostały one dogłębnie przeanalizowane i zrozumiane przez ludzi przygotowujących zaproszenia do składania ofert.

W przypadkach kiedy prawo krajowe nie wymaga włączenia warunków czy kryteriów społecznych i środowiskowych oraz kiedy żadne inne prawo nie wymaga wprowadzenia metody "Projektowanie dla wszystkich" (np. Ustawy w sprawie Niepełnosprawności), instytucja zamawiająca i tak może włączyć wymogi dostępności oraz "Projektowania dla wszystkich" do kryteriów realizacji kontraktów z zamówień publicznych.

Po przestudiowaniu treści Dyrektyw, partnerzy "Budownictwa dla wszystkich" pragną podkreślić główne punkty, które należy umieścić w zaproszeniach do składania ofert oraz w procedurach związanych z udzielaniem zamówień na wykonanie robót na zamówienie publiczne.

1. Dostępność jako część warunków społeczno-środowiskowych.

Odnosne artykuły i punkty:

Artykuł 2 – Punkty 1 i 2

Punkt 1 i 2, które wspólnie stanowią ogólną podstawę stosowania Dyrektyw, wspierają włączenie warunków społecznych i środowiskowych do etapu udzielania zamówień. Punkty te należy odczytywać łącznie z Art. 2, który mówi jednoznacznie, że instytucje zamawiające winny traktować wykonawców w sposób równy, niedyskryminacyjny i przejrzysty oraz z Art. 53 dotyczącym kryteriów przyznawania zamówień. Wobec tego, zapisy te pozwalają na pełne włączenie wymogów dostępności i "Projektowania dla wszystkich".

2. "Projektowanie dla wszystkich" i dostępność w technicznej specyfikacji zamówienia.

Odnosne artykuły i punkty:

Art. 23, §1- Punkt 29 i Załącznik VI

Art. 23, §1, jak wspomniano we wstępie, wyraźnie wymienia włączenie zasad dostępności i "Projektowania dla wszystkich" w kontekście specyfikacji technicznych, które władze zamawiające mogą włączyć do zaproszenia do składania ofert. Specyfikacje są bardziej szczegółowo przedstawione z Załączniku VI.

3. Wszystkie elektroniczne środki komunikacji i dokumenty stosowane w tej procedurze muszą być dostępne w ogólnie stosowanych formatach, zgodnie z zasadami równego traktowania i niedyskryminacji.

Odnosne artykuły i punkty:

Art. 23 i Punkt 29

Art. 28

Art. 29
Art. 38
Art. 39
Art. 40
Art. 41
Art. 42
Art. 44
Art. 54 i Punkty 12, 13, 14

Duża liczba odniesień dotyczących tego punktu to artykuły opisujące procedury dostępne dla instytucji zamawiających przy podejmowaniu decyzji w sprawie konstrukcji zaproszenia do składania ofert. Należy zdać sobie sprawę, że wielu wykonawców, którzy otrzymają te dokumenty może zatrudniać osoby niepełnosprawne, toteż jest sprawą zasadniczą, żeby dokumenty te były dostępne dla wykonawców, tak by sprostać wymogom Dyrektywy dotyczącym praktyk niedyskryminacyjnych oraz przejrzystości. Na przykład, oznacza to, że zaproszenia do składania ofert nie mogą być dostępne wyłącznie w wersji drukowanej oraz że formy elektronicznego przekazu, łącznie ze sprzętem, są zgodne z wytycznymi WAI¹⁴ lub podobnymi wytycznymi danego kraju.

Te same zasady muszą być stosowane w procedurach przyjętych dla prowadzenia potencjalnego "dialogu technicznego" z wykonawcami przed rozpoczęciem procedur udzielania zamówień (Punkt 8), tak by wszyscy uczestnicy przetargu mieli pełny dostęp do wszystkich istotnych informacji.

4. Dyrektywy zezwalają, z pewnymi zastrzeżeniami, rezerwację zamówień dla zakładów pracy chronionej

Odnoszące artykuły i punkty:

Art. 19
Punkt 28

Te postanowienia Dyrektywy mają na celu zagwarantowanie równych szans dla wszystkich i przyczyniają się do integracji społecznej ludzi niepełnosprawnych. Instytucje zamawiające powinny rozważyć możliwość jak najczęstszego korzystania z tej opcji, gdyż przedstawia ona oczywiste zaangażowanie po stronie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

5. Niektóre z postanowień Dyrektyw zachęcają do włączania zasad "Projektowania dla wszystkich" i dostępności do różnych kryteriów i warunków wykonania zamówień.

Odnoszące artykuły i punkty

Art. 26 i Punkty 33, 44
Art. 27 i Punkty 34, 43 (w końcowych fragmentach)
Art. 34

¹⁴ Web Accessibility Initiative (WAI) współpracuje z organizacjami na całym świecie w celu opracowania strategii, wskazówek i zasobów ułatwiających dostępność do Internetu (Sieci) ludziom niepełnosprawnym. Źródło:
<http://www.w3.org/WAI/>

Różne klauzule realizacji zamówienia mogą w szczególności dotyczyć spraw społecznych i środowiskowych i, co za tym idzie, dostępności, a więc powinny być sprawdzone pod kątem osób niepełnosprawnych, aby nie były dyskryminacyjne.

Niektóre zapisy pozwalają również na wyłączenie, w etapie wyboru, tych kandydatów, którzy byli już skazani za naruszenie praw związanych ze sprawami społecznymi i zatrudnieniem, łącznie ze sposobami zwalczania dyskryminacji w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zastosowanie tych zasad pozwoli instytucjom zamawiającym zdefiniować i przedstawić kryteria niedyskryminacyjne przy konsultacjach z niepełnosprawnymi.

6. Dyrektywa pozwala na ocenę kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych oferentów.

Odnosne artykuły

Art. 48

Art. 52

Punkt 45

Te zapisy Dyrektyw są bardzo ważne dla możliwości udanego wprowadzenia i wdrożenia kryteriów dostępności i "Projektowania dla wszystkich" i odnoszą się do prawa instytucji zamawiających do oceny doświadczenia oferowanego przez danego wykonawcę i mogą być wykorzystywane jako kryterium selekcji. Dlatego jest rzeczą szczególnie istotną by sprawić, żeby oferenci wykazali poziom i jakość umiejętności jaki potrafią wnieść w ten projekt w zakresie dostępności i "Projektowania dla wszystkich". Ponadto zezwolą one instytucjom zamawiającym na postawienie wymogu, by specjalistyczna wiedza i pozytywne doświadczenie w dziedzinie dostępności i "Projektowania dla wszystkich" zostały konkretnie udowodnione.

7. Jedynie zastosowanie metody "oferty najkorzystniejszej ekonomicznie" przy wyborze wykonawcy pozwala na wyważoną ocenę kryteriów "Projektowania dla wszystkich" i dostępności w celu udzielenia zamówienia.

Odnosne artykuły

Art. 53 i Punkty 1,2, 5, 6

Punkty 46, 47

Przy podejmowaniu decyzji dotyczących kryteriów stosowanych przy udzielaniu zamówień, partnerzy "Budowania dla wszystkich" zalecają, by instytucje zamawiające korzystały z otwartej dla nich opcji włączenia kryteriów "Projektowania dla wszystkich" i dostępności, tak by udzielenie zamówienia oferentowi było najkorzystniejsze pod względem ekonomicznym z perspektywy instytucji zamawiających.

Jeżeli decyzja skorzystania z tej opcji zostanie podjęta, musi być ona wyrażona w ogłoszeniu o zamówieniu.

8. Nota informacyjna na temat stosowania modeli ocen przetargowych jakość/cena

Oferty mogą być oceniane na podstawie ich opłacalności ekonomicznej (metoda oparta na jakości) lub wyłącznie ich ceny (metoda najniższej ceny). W tym pierwszym przypadku spektrum kryteriów pozacenowych może być użyte jako pełnoprawne

kryterium oceny najlepszej oferty, a partnerzy "Budowania dla wszystkich" uważają, że jest to najlepszy sposób oceny ofert w przypadku zamówień publicznych, ponieważ pozwala on instytucjom zamawiającym w pełni uwzględniać kryterium dostępności. Czynniki związane z dostępnością obiektów dla ludzi niepełnosprawnych mogą być legalnie użyte jako kryteria przyznawania zamówień. Stopień, w jakim można uwzględnić sprawy jakości przy ocenie ofert może być różnorodny. Uzgodnienie czynników jakości i ich wpływu na proces oceny leży w gestii zespołu selekcyjnego, przed ogłoszeniem zaproszenia do przetargu. Jednakże w pewnych sytuacjach właściwą rzeczą może być przesunięcie nacisku bardziej na korzyść jakości, a ocena oparta wyłącznie o kryterium jakości może czasami być legalna.

Kluczowymi etapami postępowania są:

- Powołanie zespołu ekspertów do etapu udzielenia zamówienia
- Jasne przedstawienie kryteriów przyznawania zamówień (kluczowe czynniki sukcesu), łącznie z istotnym znaczeniem kryteriów dostępności i pozostałych kryteriów
- Dopilnowanie, by dokumenty zaproszenia do przetargu zawierały pełne objaśnienie procesu oceny
- Stworzenie solidnej metody oceny i naliczania punktów i trzymanie się jej
- Przyłożenie dostatecznej uwagi do struktury prezentacji i rozmów kwalifikacyjnych
- Prowadzenie pełnych zapisów każdego z etapów procesu oceny
- Poinformować odrzuconych kandydatów natychmiast po wyłonieniu zwycięzcy o klauzuli tajności [szczegółów przetargu] przed faktycznym przyznaniem zamówienia.

BUDOWNICTWO DLA WSZYSTKICH – ZESTAW NARZĘDZI

Praktyczna metoda dla instytucji zamawiających do włączenia pewnych procedur i wymogów technicznych w zamówieniu, aby dopilnować, by kryteria dostępności zostały spełnione w pracach projektowych i budowlanych.

Opracowane przez:

The Build-For-All Partnership
Info-Handicap, Luxembourg

Przy wsparciu Komisji Europejskiej

Projekt pilotażowy działań mający na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności przedłożony w wyniku zaproszenia do składania projektów międzynarodowych VP/2004/008.

Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność i Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.

DOKUMENT DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH, styczeń 2006

Uaktualnienia pod adresem www-build-for-all.net for updates.

9. Wprowadzenie do zestawu narzędzi

Niniejszy zestaw narzędzi skupia się na dostarczeniu środków, na podstawie których instytucje zamawiające mogą dopilnować, żeby w procedurach zamówień sprawa dostępności była w dostateczny sposób uwzględniona, co jest rzeczą fundamentalną. Jeżeli ktoś nie zna koncepcji dostępności i "Projektowania dla wszystkich" lub treści i celów Dyrektyw dotyczących zamówień publicznych, powinien zapoznać się z podręcznikiem stanowiącym Część 1 niniejszego przewodnika. Jeżeli te sprawy są wam znane, wówczas narzędzia w tym krótkim zestawie narzędzi mogą się przydać w trakcie planowania i przeprowadzania publicznych przetargów.

Zestaw narzędzi jest przeznaczony dla urzędników zajmujących się zamówieniami publicznymi, którzy na co dzień piszą zaproszenia do składania ofert na roboty budowlane, którzy znają przepisy Dyrektyw Europejskich dotyczących procedur zamówień publicznych i/lub odpowiednich praw krajowych. Zestaw jest również źródłem informacji dla osób, które odpowiadają na zapytanie przetargowe, gdyż da im to wgląd w konstrukcję takich zapytań, przynajmniej w zakresie umieszczenia w nich kryteriów dostępności.

Ponieważ Dyrektywy o zamówieniach publicznych nie obligują instytucji zamawiających do umieszczenia kryterium dostępności w zaproszeniach do składania ofert, warto zauważyć, że przyjęcie takiej praktyki przynosi znaczne korzyści. W niektórych krajach prawodawstwo państwowe wymaga takiego obowiązku i jest gorąco popierane przez partnerów "Budowania dla wszystkich", ale celem pracy tego projektu jest zachęta do umieszczania takich kryteriów we wszystkich pracach projektowych i budowlanych środowiska przestrzennego we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej.

10. Korzyści i zalety wynikające z "Projektowania dla wszystkich"

Jak stwierdzono w podręczniku, przyjęcie metody "Projektowanie dla wszystkich" w trakcie przygotowania zaproszeń do składania ofert na roboty budowlane przynosi istotne korzyści i posiada olbrzymie zalety. Te korzyści i zalety mogą mieć wpływ na wielu aktorów tego procesu. Nie najmniej istotną w tym przypadku jest sama instytucja zamawiająca, której pozycja w społeczeństwie z całą pewnością może ulec poprawie, i której budżet ogólny odniesie korzyść z tego tytułu, jako że zalety płynące z dostępnego, przyjaznego środowiska przyniosą dywidendy w postaci stymulowania szerszych rzesz obywateli do korzystania z obiektów publicznych.

11. Wskazówki techniczne

Wprowadzenie

Niniejszy rozdział nie zawiera pełnego opisu procesu przygotowania dokumentów przetargowych, procesu dobrze znanego tym wszystkim, którzy regularnie przygotowują zapytania ofertowe.

Przedstawia on raczej te elementy, w których umieszczenie wymogów dostępności wpływa na podejmowanie konkretnych kroków.

Należy zauważyć, że zalecenia dotyczące dostępności stanowią tylko część "całego obrazu". Na pozostałe części składają się sprawy zatrudnienia oraz komunikacji, obsługi klientów i wymiany poglądów. Sprawami tymi zajmuje się w sposób ogólny Podręcznik.

Opis kolejnych elementów procedury został stworzony zgodnie z odnośnymi etapami przygotowania dokumentacji przetargowej przez urzędników zajmujących się zamówieniami publicznymi w celu przygotowania przetargów na budowę budynków i innych obiektów zewnętrznych finansowanych ze środków publicznych i zamówionych przez sektor publiczny. Istotne punkty są przedstawione w świetle Dyrektywy UE dotyczącej zamówień publicznych, Dyrektywy 2004/18/EC, a wszystkie odnośniki w artykułach przedstawionych poniżej pochodzą z tejże Dyrektywy.

Warunki ogólne zakresu zastosowania

W zasadzie cała procedurę stosuje się w przypadkach, gdy wartość zamówienia przekracza 5.923.000 EURO (Art.7 § (c)). W przypadku kontraktów na roboty budowlane o niższej wartości procedury przetargowe opisane w niniejszym zestawie narzędzi mogą się odnosić do obowiązującej ustawy krajowej o zamówieniach publicznych w każdym z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Jednakże podstawowe zasady Traktatów Europejskich, mianowicie przejrzystość, równe traktowanie/brak dyskryminacji oraz najkorzystniejsza relacja jakości do ceny muszą być przestrzegane. W konsekwencji zalecenia wynikające z niniejszego zestawu narzędzi są równie przydatne dla projektów o wartości poniżej tego progu.

W Art. 1. § (2/b) "obiekt budowlany jest definiowany jako ... wynik całości robót budowlanych lub inżynierii lądowej i wodnej, który może samoistnie spełniać funkcję gospodarczą lub techniczną...". Oznacza to, że termin "obiekt budowlany" obejmuje budynki i obiekty zewnętrzne w rozumieniu tej Dyrektywy.

Najprostszą metodą otrzymania pożądaných wyników jest zdanie sobie sprawy z różnic w podejściu do uczynienia danego obiektu i środowiska przestrzennego dostępnym już od samego początku prac projektowych oraz procedur zamówień publicznych. Uczynienie środowiska dostępnym dla wszystkich, co stanowi trzy główne obszary zainteresowania, oznacza, po pierwsze, eliminację barier w istniejących obiektach, po drugie, sprawy związane z wprowadzaniem zmian i, po trzecie, sprawy związane z nową budową.

Tak więc dobrze jest rozważyć następujący podział robót, z których wszystkie są przedmiotem wskazówek zawartych w niniejszym przewodniku:

- Nowe budynki publiczne ogólnego użytku (z wyjątkami określonymi przez prawa krajów członkowskich, takimi jak np. obiekty militarne)
- Nowe budynki mieszkalne (z wyłączeniem domów jednorodzinnych)
- Zmiany i przybudówki do istniejących budynków o roli funkcjonalnej, łącznie z budynkami historycznymi, które nie są sklasyfikowane jako zabytki przeprowadzone przy okazji każdego remontu, modernizacji, adaptacji czy rehabilitacji
- Zmiany i przybudówki do istniejących budynków o roli funkcjonalnej sklasyfikowanych jako zabytki, przeprowadzone przy okazji każdego remontu, modernizacji, adaptacji czy rehabilitacji.
- Nowe obiekty zewnętrzne

- Zmiany w istniejących obiektach zewnętrznych i istniejącej przestrzeni zewnętrznej nie sklasyfikowanych jako zabytki, przeprowadzone przy okazji każdego remontu, modernizacji, adaptacji czy rehabilitacji.
- Zmiany w istniejących obiektach zewnętrznych sklasyfikowanych jako zabytki, przeprowadzone przy okazji każdego remontu, modernizacji, adaptacji czy rehabilitacji.

- Dla budynków, obiektów i przestrzeni zewnętrznych sklasyfikowanych jako zabytki stosuje się odpowiednie prawa dotyczące ochrony dziedzictwa historycznego i przestrzennego obowiązujące w każdym z Krajów Członkowskich.

Zasadniczym celem Dyrektywy koordynującej procedury udzielania zamówień w zamówieniach publicznych jest upewnienie się, że pieniądze podatników są wydawane w sposób zapewniający najkorzystniejszą relację jakości do ceny przy równoczesnym poszanowaniu zasad równego traktowania, braku dyskryminacji i przejrzystości.

Kryteria dostępności mogą być wprowadzone jako specyfikacje techniczne lub jako warunki realizacji zamówienia w procedurach przetargowych zarówno tych, w których kryterium jest "najniższa cena", jak i tych "najbardziej korzystnych ekonomicznie". Jednakże kryteria dostępności jako kryteria udzielania zamówień mogą być brane pod uwagę jedynie w przetargach gdzie podstawą jest oferta najbardziej korzystna ekonomicznie, i fakt ten należy zasygnalizować w momencie opublikowania ogłoszenia o zamówieniu.

Poniższy tekst zawiera serię wskazówek opracowanych według etapów opisanych w Podręczniku.

ETAP 1 Identyfikacja potrzeb, przygotowanie ogłoszenia o przetargu

Klient publiczny musi zidentyfikować swoje potrzeby, tzn. zdefiniować przedmiot zamówienia, a także sporządzić uproszczone ogłoszenie o przetargu, łącznie ze specyfikacjami technicznymi i warunkami realizacji zamówienia. Można oczekiwać, że oferenci prawidłowo odpowiedzą na zaproszenie do składania ofert dopiero po opublikowaniu powyższych.

Kryteria dostępności natury technicznej mogą zostać umieszczone w specyfikacjach technicznych, w odpowiednim miejscu, z odniesieniem do standardów technicznych. Definiują one charakterystykę budynku czy towarów, które trzeba zakupić.

11.01 Zawiadomienie o przetargu i zaproszenie do kwalifikacji wstępnej

Instytucja zamawiająca przygotowując ogłoszenie o zamówieniu i zaproszenie do kwalifikacji wstępnej powinna wydać oświadczenie, że **dostępność i "Projektowanie dla wszystkich" będzie włączone jako część kryteriów selekcji i przyznawania zamówienia.** Ogłoszenie powinno określać wagę przypisaną każdemu z kryteriów (patrz art. 23).

11.02 Wystawienie i dostarczenie dokumentów do kwalifikacji wstępnej

Oferenci będą musieli odpowiedzieć na opublikowane wymagania. Art. 23 mówi, że Specyfikacje techniczne, o których mowa w punkcie 1 załącznika VI, zamieszczane są w dokumentacji zamówienia obejmującej ogłoszenia o zamówieniu, dokumenty zamówienia lub dokumenty dodatkowe. O ile to możliwe, specyfikacje te należy definiować z uwzględnieniem kryteriów dostępności dla osób niepełnosprawnych lub użytkowników "Projektowania dla wszystkich".

ETAP 2 Wybór wykwalifikowanych wykonawców

Etap wyboru służy do wyłączenia tych oferentów, którzy nie posiadają odpowiednich kwalifikacji.

Oferenci, którzy nie spełniają tzw. "kryteriów selekcji" zostaną wyłączeni z kolejnych etapów procedury przetargowej.

"Klasyczna" Dyrektywa (2004/18/EC) zajmuje się "kryteriami selekcji jakościowej" w Artykułach 45 do 52. Oferent, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za udział w organizacji przestępczej, korupcję, oszustwo lub pranie pieniędzy zostanie wykluczony z udziału w zamówieniu.

Oferent skazany prawomocnym wyrokiem sądu za inne sprawy może zostać wykluczony. Inne sprawy obejmują przestępstwo związane z działalnością zawodową¹⁵ oraz niewypełnienie zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne lub podatków.

W etapie selekcji kryteria dostępności mogą być wprowadzone pod nagłówkiem "kwalifikacje techniczne i/lub zawodowe" (patrz: Art. 48). Na przykład: wykaz dostępnych robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat, wskazanie zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych ze specjalnością dostępności, opis zaplecza technicznego i środków zapewniających jakość oraz respektowanie kryteriów dostępności, wykształcenie i kwalifikacje zawodowe osób, które zostaną wybrane do przeprowadzenia ekspertyz wymaganych w realizacji zamówienia.

11.03

Instytucja zamawiająca musi ustalić kryteria selekcji i przyznawania zamówienia, respektując zapisy Dyrektyw, oraz może wskazać, jakie dokumenty potwierdzające kwalifikacje do (wstępnej) kwalifikacji zaakceptuje w wyborze wykonawcy, który weźmie udział w przetargu. W tym celu należy wykonać następujące kroki (11.04 do 11.08):

11.04 Zespół

Urzędnik ds. zamówień powinien podkreślić fakt, że personel techniczny wykonawcy powinien być tak dobrany, aby:

¹⁵ Punkt 43: Nieprzestrzeganie przepisów krajowych wdrażających Dyrektywy Rady 2000/78/EC (1) oraz 76/207/EEC (2) dotyczących równego traktowania pracowników, co było przedmiotem prawomocnego wyroku lub decyzji mającej identyczny skutek może być traktowane jako przestępstwo związane z przestępstwem związanym z działalnością zawodową podmiotu gospodarczego lub też poważne wykroczenie.

- rola każdego fachowca była sprecyzowana, szczególnie uwzględniając wiedzę w dziedzinie dostępności i "Projektowania dla wszystkich".
- diagram organizacyjny personelu precyzujący rolę każdego z pracowników był dołączony
- aby został dołączony opis ich wykształcenia i ich kwalifikacji zawodowych oraz ich wiedza techniczna związana z dostępnością i "Projektowaniem dla wszystkich".

11.05

Powinna istnieć **Klauzula** mówiąca, że oferent (wykonawca) powinien opisać historię doświadczeń swojego przedsiębiorstwa ze szczególnym wyróżnieniem związków wymienionych robót z kryteriami dostępności i "Projektowania dla wszystkich". Powinno być również oświadczenie, że oferent nie został skazany wyrokiem, nie toczy się wobec niego postępowanie upadłościowe czy wyrok z mocą *res judicata* (patrz: Art. 45), innymi słowy, że nie kwalifikują się do wyłączenia.

11.06 Certyfikacje – eksperci wewnętrzni

Urzędnik ds. zamówień powinien zwrócić uwagę na fakt, że wymagane jest posiadanie certyfikatu jakości i umieszczenie w urzędowym wykazie zatwierdzonych wykonawców (ocenionych przez organizacje certyfikacyjne powołane zgodnie z krajowym prawem publicznym lub prywatnym) realizujących roboty budowlane. Te dokumenty powinny również zawierać certyfikat w dziedzinie dostępności. Jeżeli w danym Kraju Członkowskim nie ma eksperta ds. dostępności, wówczas urzędnik ds. zamówień powinien zwrócić się do oferentów, by wykazali swoje szkolenie osobiste i doświadczenie zawodowe, które mogłoby być punktem odniesienia jako podstawa do oceny wiedzy i kompetencji związanych z projektowaniem dostępnych obiektów (patrz: Art. 48).

11.07 Certyfikacje – eksperci zewnętrzni

Istnieje możliwość skorzystania z usług zewnętrznego eksperta ds. dostępności. W tym przypadku urzędnik ds. zamówień powinien zwrócić uwagę na fakt, że wykonawca może oprzeć się na możliwościach technicznych i ekonomicznych innych podmiotów zewnętrznych. Jest to gwarancja, że przynajmniej jeden z wykonawców zaangażowany w zamówienie publiczne może udowodnić posiadanie wymaganych certyfikatów w dziedzinie dostępności. (Patrz: Art. 48 § 3)

11.08 Wykluczenia

Urzędnik ds. zamówień powinien podkreślić następujące powody wykluczenia z uczestnictwa w procesie zamówień publicznych: udział w organizacjach przestępczych, korzystanie z funduszy pochodzących z nielegalnej działalności, korupcja, oszustwa/ oszustwa podatkowe, nieprzestrzeganie przepisów niedyskryminacyjnych. (Patrz: Art. 45)

ETAP 3 Ocena przetargów, udzielenie zamówienia

Po wyeliminowaniu oferentów, którzy nie kwalifikują się do przetargu, klient publiczny zaprasza zakwalifikowanych oferentów do przedstawienia ofert, a następnie przechodzi do materialnej oceny ofert. Ocena ta oparta jest na kryteriach przyznawania zamówień przedstawionych w Art. 53.

W przypadku przyznania zamówienia najbardziej korzystnej pod względem ekonomicznym ofercie i z punktu widzenia instytucji zamawiającej, kryteria przyznawania zamówień muszą być związane z przedmiotem danego zamówienia publicznego. Dyrektywa podaje następujące przykłady: jakość, cena, wartość techniczna, właściwości estetyczne i funkcjonalne oraz aspekty środowiskowe, koszty użytkowania, rentowność, serwis posprzedażny i pomoc techniczna, termin dostarczenia lub czas dostarczenia lub realizacji.

W oparciu o te przykłady można również w kryteriach przyznawania zamówień umieścić kryteria dostępności. Pozwala to na ocenę szczegółowej historii oferenta w odniesieniu do dostępności wraz z jego doświadczeniem, referencjami, know-how, itp.

11.09

Na tym etapie postępowania przetargowego, w części dotyczącej **specyfikacji technicznych** urzędnik ds. zamówień powinien znowu zwrócić uwagę na to, że wymagane będą **odpowiednie warunki szczególne** uwzględniające kryterium dostępności dla osób niepełnosprawnych i użytkowników "Projektowania dla wszystkich". **Warunki szczególne są opisane w rozdziale Specyfikacje techniczne dokumentacji przetargowej** (patrz: Art.23).

11.10

Zaleca się, by instytucja zamawiająca zawsze korzystała z procedury opartej o najbardziej korzystną ekonomicznie ofertę, aby kryteria dostępności mogły stać się **częścią kryteriów przyznawania zamówień**. Fakt ten musi być jasny od samego początku i należy opublikować wagę przypisaną tym kryteriom. Chodzi o to, że propozycje przygotowane z uwzględnieniem rozwiązań "Projektowania dla wszystkich" będą posiadały wysoką wagę i stąd będą ważniejsze przy udzielaniu zamówień.

Wyjaśnienie: Istotna jest pierwsza część Art. 53: "...Kryteria przyznawania zamówienia: Bez uszczerbku dla krajowych przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych dotyczących wynagradzania z tytułu niektórych usług, kryteriami, na podstawie których instytucje zamawiające udzielają zamówień publicznych, są:

...w przypadku gdy zamówienia udziela się na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie z punktu widzenia instytucji zamawiającej, różne kryteria odnoszące się do danego zamówienia publicznego, przykładowo, jakość, cena, wartość techniczna, właściwości estetyczne i funkcjonalne, aspekty środowiskowe, koszty użytkowania, rentowność, serwis posprzedażny oraz pomoc techniczna, termin dostarczenia lub czas dostarczenia lub realizacji, lub..."

11.11

Ponieważ zaproszenie do składania ofert powinno określać zakres robót, jakość materiałów i standardy wykonania, jakie oferent będzie musiał zagwarantować podczas realizacji robót, powinno ono również zawierać inne zasadnicze informacje mające wpływ na wykonanie robót. Wobec tego należy dać jasno do zrozumienia, że: Prawo budowlane obowiązujące w każdym Kraju Członkowskim jest obowiązujące dla każdego oferenta (wykonawcy) w danym Kraju Członkowskim i nie zamierza się tworzyć w dokumentacji jakiegokolwiek kompilacji praw w celu uzyskania konkretnych standardów.

Wszystkie przepisy opisane powyżej muszą zgadzać się z obowiązującym prawem danego Kraju Członkowskiego z uwzględnieniem wyższości prawa Unii Europejskiej.

ETAP 4 Realizacja i wdrożenie zamówienia

Po udzieleniu i podpisaniu zamówienia klient publiczny powinien monitorować prawidłowe wdrożenie zamówienia i wszystkich wynikających z niego zobowiązań, łącznie z wyżej wymienionymi "klauzulami wykonania zamówienia" opisanymi na etapie ogłoszenia o zamówieniu.

Należy zauważyć, że Dyrektywy dotyczące zamówień publicznych nie wytyczają procedur czy też warunków dla tego etapu zamówienia na obiekt budowlany, ponieważ procedury wytyczone w Dyrektywie winny być już spełnione na tym etapie.

11.12

Urzędnik ds. zamówień może zalecić, jako warunek jakości wykonania zamówienia, test, inspekcję i warunki odbioru ukończonych robót. Wszelkie tego typu warunki muszą być jasno przedstawione w ogłoszeniu o zamówieniu a zaproszenie do przetargu może zawierać punkty takie jak:

- **audyt** ukończonych robót przeprowadzony przez niezależnych ekspertów z profesjonalnych zrzeszeń lub prywatnych ośrodków ds. dostępności z danego Kraju Członkowskiego, o ile to możliwe
- **udział użytkowników końcowych** w analizie prototypów, użytkowaniu wirtualnym, rozmowach, itp. prowadzonych w sposób zgodny z obowiązującym prawem danego Kraju Członkowskiego. W przypadku wprowadzania zmian i/lub przybudówek do istniejących budynków i przestrzeni zewnętrznych zaliczonych bądź niezaliczonych do obiektów historycznych urzędnik ds. zamówień może dodatkowo zażądać przeprowadzenia badań ujawniających istniejące bariery w dostępności.

12. Przykłady dobrych praktyk proceduralnych w zamówieniach publicznych

Partnerzy projektu zostali poproszeni o przedstawienie przykładów dobrych praktyk proceduralnych w projektach zamówień publicznych. Zostały one opracowane i przedstawione poniżej wraz z oceną krytyczną dla informacji czytelnika.

Poniżej przedstawiono przykłady projektów, w których przyjęto dobre podejście proceduralne do zamówionych publicznie robót budowlanych lub usług. Podajemy je, aby zachęcić do przyjęcia podobnie dobrych i najlepszych praktyk w całej Europie.

Ważne jest, by sprawy związane z dostępnością zostały rozwiązane i zdefiniowane możliwie jak najwcześniej w przebiegu procesu. Najnowsze (złe) przykłady masowo pojawiły się w dużych projektach publicznych, w których nie uwzględniono najbardziej ewidentnych potrzeb dostępności pomimo zainwestowania miliardów Euro i zaangażowania dużej liczby fachowców.

Szkoła podstawowa, do której uczęszcza 500 uczniów w wieku 4-11 lat (przypadek A) posiada uczniów z czasową lub stałą niepełnosprawnością. Uczeń ze złamaną nogą, który potrzebuje przez tygodnie, o ile nie miesiące, wózka inwalidzkiego lub kul jest nader częstym zjawiskiem. Przykład bardziej znaczący, o szerszym zakresie: zakład komunikacji miejskiej w Barcelonie w Hiszpanii (przypadki B i C) - plan transportowania ludzi co roku od drzwi do drzwi wymaga dogłębnych badań przepływu ciągu pasażerów, pokonywania odległości pieszo, płynnego połączenia obszarów stykowych ze środkami transportu, dostępności wszystkich poziomów przy pomocy wind, schodów ruchomych i ruchomych chodników.

Autobusy, tramwaje i pociągi muszą zapewniać pełną dostępność dla wszystkich bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Rampy przystanków dla autobusów, tramwajów i perony pociągów powinny sięgać dokładnie poziomu pojazdu. W przypadku autobusów wystająca rampa i częściowe obniżenie autobusu są możliwym rozwiązaniem powszechnie stosowanym na całym świecie, ale wyłącznie tam, gdzie te wymogi są sprecyzowane. Innymi słowy, oznacza to wyraźne zrozumienie potrzeb osób z upośledzeniem wzroku, z ograniczoną mobilnością, ograniczonym słuchem oraz użytkowników z innymi rodzajami niepełnosprawności. Istnieją rozwiązania technologiczne i ich względna potrzeba powinna być wyszczególniona we wczesnym etapie procesu zamówień publicznych przez specjalistów w tej dziedzinie. Budynki publiczne wszelkiego typu muszą być łatwo dostępne dla wszystkich.

W niektórych przypadkach zaangażowanie społeczne organów administracji gwarantuje dobrą analizę potrzeb i wymagany poziom dostępności, natomiast w większości przypadków zaleca się stanowczo, by konsultować się ze specjalistami w dziedzinie niepełnosprawności, którzy w sposób klarowny wypunktują zagadnienia niepełnosprawności, które muszą być uwzględnione w projekcie. We wszystkich przypadkach "Projektowanie dla wszystkich" jest znakomitym narzędziem dla firm służącym poprawie ich możliwości gospodarczych i reputacji.

Wszystkie zaprezentowane przypadki mają związek z regionem geograficznym, pokazując, że może wystąpić lokalny efekt kuli śnieżnej, dzięki któremu coraz więcej aktorów chce zaangażować się w ulepszenie środowiska przestrzennego i poprawę stosunków społecznych.

Przypadek A

Szkoła Podstawowa Bleak Hill, St Helens, Lancashire

Projekt Bleak Hill, zamówienie partnerskie pomiędzy Radą Miejską St. Helens a wykonawcą Willmott Dixon, było pierwszym przykładem, gdy władze lokalne udzieliły zamówienia partnerskiego na budowę opartego głównie o jakość bez wspominania ceny.

Kontekst

Bleak Hill jest szkołą państwową dla 500 uczniów w wieku 4 – 11 lat. Istniejące budynki zajmują 25% terenu należącego do szkoły. Nowa szkoła z terenem zabaw dla dzieci poniżej 7 roku życia i starszych została zbudowana na boisku, całkowicie odseparowując budowlę od starej szkoły. Główny, 40-tygodniowy okres budowy został przedłużony o jeden tydzień w celu przeprowadzki dzieci i uczniów oraz o dalsze 12 tygodni przeznaczonych na rozbiórkę starej szkoły i stworzenie wielofunkcyjnego boiska sportowego wraz z bieżnią, nowego wejścia oraz parkingu.

Główne osiągnięcia

- Zbudowanie większej szkoły za mniejsze pieniądze
- Niektóre aspekty, takie jak M&E [monitoring i ocena] (informatyka, kontrola oświetlenia, oszczędność energii) są ponadprzeciętnej jakości.
- Wyższy poziom pewności kosztów niż to zwykle bywa w przypadku Rady.
- 11% oszczędności kosztów niż w przypadku podejścia tradycyjnego.
- 32% szybsza budowa niż w projekcie oryginalnym.

Kluczowe czynniki postępu

- Czynniki ludzkie – najważniejsi urzędnicy St. Helens wierzyli, że kontrakt partnerski pomoże im wyłamać się ze scenariusza 'najgorszej wartości', będącego częstokroć efektem tradycyjnych zamówień.
- Władze centralne – zaczęły znajdować powiązanie pomiędzy 'Budową po przemyśle' i Zarządzaniem aktywami a przekazywaniem środków pieniężnych na rzecz władz lokalnych. Skarb państwa spodziewa się 2% oszczędności w skali roku za pośrednictwem Najlepszej Wartości jako całości.

Główne czynniki powodzenia

- **Zaangażowanie się instytucji** – St Helens pragnęło, by podkomisja do spraw zamówień zaangażowała się w ten pomysł, a ponieważ te zmiany zostały zasugerowane przez kierownictwo, nie było problemu z wewnętrznymi procedurami (regulaminem wewnętrznym), co czasem ma miejsce w partnerstwie ustanawianym z lokalnymi władzami.
- **Zaangażowanie osób zainteresowanych** – W końcowych rozmowach kwalifikacyjnych, oprócz specjalistów ds. budownictwa ze strony władz i wyższego kierownictwa, wzięły udział wszystkie osoby zainteresowane: lokalni radni, dyrektor szkoły, zarządca szkoły, liderzy polityczni, urzędnicy ds. edukacji i audytu oraz prawnicy – łącznie około 30 osób.
- **Zaufanie** – sobie nawzajem i sobie samemu, że potrafi się wnieść coś innego.

Zespół przyjął zasadę otwartej księgi.

Proces

Po zamieszczeniu wstępnego ogłoszenia St. Helens wydało 52 egzemplarze pakietu informacyjnego projektu, który objaśniał etos tworzenia partnerstwa i ogłaszał pożądane metody stosowania ośmiu kryteriów oceny jakości (z wyłączeniem ceny). Oceniono 26 odpowiedzi i cztery firmy, które wypadły najlepiej zostały zaproszone do rozmów. Po rozmowach decyzja wyboru Willmott Dixon była jednogłośnie i na tym etapie nie mówiono nic o liczbach. Propozycja Willmott Dixon opierała się na doświadczeniu w działaniu partnerskim i w budowaniu szkół, [sprawnym] zarządzie i wartości dodanej, którą, jak sądzili, mogą wnieść do projektu. Pierwszy z kluczowych podwykonawców, wykonawca M&E Drake & Scull, został wspólnie wybrany przez obie strony przy użyciu systemu punktowania o wadze 70% za jakość i 30% za cenę. Inni podwykonawcy i dostawcy zostali następnie przyjęci do partnerstwa na podobnej zasadzie.

Dzielenie oszczędności i ryzyka

Przyjętą formą zamówienia był standardowy formularz zamówień ACA dla partnerstwa w projekcie (ACA Standard Form of Contract for Project.

Partnering), napisany przez Trowers & Hamlins, w którym kwota umieszczona w kosztorysie została użyta zarówno jako cena docelowa, jak i gwarantowana cena maksymalna (GMP). Wykonawcy uzgodnili, że zysk i zwrot poniesionych kosztów stałych zostanie włączony do kosztorysu, jednakże jeżeli osiągnie się oszczędności w trakcie prac budowlanych, zostaną one podzielone 50:50. Przyjęto 5% margines bezpieczeństwa na niespodziewane koszty powyżej GMP, co oznaczało ryzyko ponoszone przez Radę było określone w umowie na 2,5% - połowie z 5% - i takie same ryzyko przyjął na siebie Willmott Dixon. Poza tym podziałem ryzyka Willmott Dixon ponosił koszty całego ryzyka oprócz obszarów z góry ustalonych.

Kosztorys w ramach budżetu

Został on wprowadzony dzięki serii Warsztatów Zarządzania Wartością (Value Engineering - VE), które odbywały się w okresie ośmiu miesięcy. Kosztorys był rewidowany 12 razy, i znaleziono oszczędności i zyski związane z wydajnością o wartości około 300.000 funtów. Szkoła była w pełni zaangażowana w te prace i wszystko robiono na zasadzie absolutnie otwartej księgi. Każdy element zidentyfikowany w trakcie Warsztatów VE jako potencjalna oszczędność był zlecany do rozpracowania przez jednego lub kilku członków zespołu, odpowiedzialnych za przedstawienie skutecznego rozwiązania na następnym spotkaniu.

Otwarta księga

Otwarta księga oznacza, że faktycznymi rozliczeniami jest bilans utworzony dla tego projektu, który z tego powodu może być badany przez klienta. Na te rozliczenia składają się honoraria dla zespołu projektowego, wykonawcy i podwykonawców w tym konkretnym projekcie. Faktyczna cena zamówienia została ustalona wspólnie, tak by zespół wykonawców miał pewność, że ceny zamówienia są prawidłowe, a nadzór jakościowy również miał pewność, że wszystko jest w porządku. W procesie zarządzania wartością zespół wspólnie dokonywał poprawek.

Po uzgodnieniu maksymalnej ceny (GMP) i postępem robót w miejscu inwestycji, otwarta księga oznacza, że jeśli przedstawiciele klienta pragną się upewnić, że projekt nie generuje zbyt wielkich dochodów, bądź że istnieją dodatkowe koszty, które chcą uzasadnić, można przeprowadzić badanie ksiąg i ustalić, w jaki sposób przeprowadzono kalkulacje.

'Wysłuchano nas i spieraliśmy się w sposób rozsądny dla dobra naszych uczniów. Sądzimy, że zawarliśmy najlepszy możliwy kontrakt ze względu na wiedzę naszych partnerów', powiedział Peter Isaac, dyrektor szkoły Bleak Hill.

Przypadek B

W roku 2005 Entitat Metropolitana del Transport (zarząd komunikacji miejskiej w Barcelonie, Hiszpania) rozesłał do odpowiednich organów administracji i organizacji pozarządowych projekt zaproszenia przetargowego, mającego na celu zamówienie świadczenia usług komunikacyjnych "od drzwi do drzwi" w Barcelonie.

Fundacja "Projektowanie dla wszystkich" zareagowała na zaproszenie udzielając komentarzy do tego projektu zawierających kilka sugestii. Większość tych sugestii dotyczyła gwarancji jakościowych świadczonych usług, jak np. dostosowanie ilości pojazdów do popytu, informacja o dostępnej komunikacji publicznej (również dla

cudzoziemców), łącznie z rozmowami z użytkownikami przy zastosowaniu metody oceny jakości, itp.

Inną sugestią, również zaakceptowaną przez zarząd komunikacji, było włączenie elementów Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw do kryteriów udzielania zamówień. Innymi słowy, zaproponowano, by 5% sumy punktów zostało przyznanych za politykę socjalną, taką jak zatrudnianie niepełnosprawnych, równowaga płci wśród zatrudnionych, zaangażowanie w działalność lokalnych organizacji pozarządowych, itd.

Uwagi

Jest to dobre i innowacyjne narzędzie dla administracji nie mającej doświadczenia we wprowadzaniu zagadnień "Projektowania dla wszystkich" i osób niepełnosprawnych w zapytaniach ofertowych, aby rozprowadzić projekt zaproszenia do składania ofert pomiędzy odpowiednie organa administracji i organizacje pozarządowe, co pomaga poprawić treść zaproszenia w tych właśnie aspektach. Warto również zwrócić baczną uwagę na włączenie aspektów społecznych do kryteriów udzielania zamówień.

Tańsza oferta przedsiębiorstwa pozbawionego odpowiedzialności społecznej byłaby bardziej kosztowna dla społeczeństwa.

Przypadek C

Od roku 1992, przy współpracy ekspertów i organizacji użytkowników, Transports Metropolitans de Barcelona (zakład komunikacji miejskiej w Barcelonie) aktualizuje i poprawia przez te lata opis techniczny w zaproszeniu do przetargu, który stosują przy zakupie autobusów. Wymogi techniczne zawierają szczegółowe definicje, rysunki techniczne i wszelkie potrzebne elementy (łącznie z dostępnością), aby uniknąć błędów w procesie konstrukcji.

Uwagi

Stworzenie dobrze zdefiniowanych wymogów technicznych nie tylko pomaga uniknąć błędów i zakupić dokładnie to, co jest potrzebne, ale również ułatwić porównanie ofert.

Przypadek D

Applus Corporation jest międzynarodową firmą zatrudniającą ponad 6 tysięcy pracowników, działającą w 25 krajach na trzech kontynentach. Jej główna działalność polega na certyfikowaniu, badaniu i audytowaniu przemysłów takich jak samochodowy, bezpieczeństwo, spożywczy, budowlany, elektroniczny, chemiczny, kontrola jakości, itd.

W roku 2004 firma postanowiła, że ze względu na to iż ich działalność gwarantuje jakość produktów i usług dla konsumentów, poszerzy ona koncepcję konsumentów włączając dzieci, ludzi starszych oraz ludzi o ograniczonej możliwości poruszania się. W rezultacie firma opracowała politykę "Społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw" opartej o kryteria "Projektowania dla wszystkich". W praktyce spowodowało to, że opracowano plan zwiększenia dostępności obiektów, aby zaoferować swoim klientom system świadczący o dostępności jej biur, środków transportu i usług, a wygenerowane dochody wykorzystano do promowania idei "Projektowania dla wszystkich" poprzez publikacje, konferencje, itd.

Uwagi

Etyczne podejście firmy Applus wzmocniło reputację firmy wśród jej klientów, innych firm, administracji i użytkowników, poprawiając swoje stosunki z nimi. Natomiast innym nieoczekiwanym rezultatem było to, że pracownicy zdali sobie sprawę w sposób niezwykle namacalny, że ich firma nie tylko poszukuje zysków, ale również wykazuje troskę o sprawy społeczne. Pamiętając, że w Europie w jednej rodzinie na cztery znajduje się jakaś osoba niepełnosprawna, (a to również zdarza się w przypadku pracowników firmy) kadry firmy angażują się głębiej w jej filozofię.

Przypadek E

Według hiszpańskiego prawa, firmy zatrudniające powyżej 50 osób muszą zatrudniać przynajmniej 2% osób niepełnosprawnych. Prawo to obowiązuje od 1982 roku, ale firmy nie zwracały na nie uwagi, a organa administracyjne nie sprawdzały jego stosowania w praktyce. Dzięki naciskom organizacji pozarządowych, w ostatnich latach kwestia ta została umieszczona w programie społecznym. Zaczynając od żądania zaświadczenia o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przy udzieleniu prawa do uczestniczenia w zaproszeniu do składania ofert, obecnie aby zostać kandydatem przy wyborze do jakiegokolwiek wsparcia ekonomicznego ze strony administracji (łącznie z Research & Development (R&D)), firma musi wykazać wypełnianie tego prawa.

Uwagi

Chociaż na początku było to trudne, to jednak z biegiem czasu wiele firm uświadomiło sobie, że już zatrudniają osoby niepełnosprawne nie zdając sobie sprawy z utraty korzyści podatkowych, a z drugiej strony zrozumiały, że zatrudniając osoby niepełnosprawne poprawiło się również podejście kadr do respektowania odmienności.

Odnosnie inicjatyw w zakresie R&D należy stwierdzić, że od czasu 4-go Ramowego Programu Komisji Europejskiej R&D, kiedy projekty związane z poprawą jakości życia, zrównoważonym rozwojem i informatyką zawierają również aspekty związane z "Projektowaniem dla wszystkich", ludzie starsi wiekiem i niepełnosprawni mają większe szanse na uzyskanie lepszej punktacji w zaproszeniach do składania ofert.

Przypadek F

W roku 2000, Władze Autonomicznego Regionu Extremadura (Hiszpania) uchwaliły Dekret 202 oferujący subwencje dla małych i średnich przedsiębiorstw z tego regionu na pokrycie 50% kosztów poniesionych przez te przedsiębiorstwa na wdrożenie "Projektowania dla wszystkich" w swoich produktach i usługach.

Ta inicjatywa, wspierana przez regionalną Izbę Handlową spowodowała, że wiele firm z sektora spożywczego, transportowego i budowlanego rozpoczyna planowanie rozwoju w tym kierunku.

Uwagi

W przeszłości wierzono, że administracja jest w stanie wprowadzić zmiany wyłącznie na drodze legislacyjnej, natomiast w chwili obecnej zarówno zamówienia publiczne uwzględniające aspekty społeczne jak i wsparcie ekonomiczne stały się ważnymi narzędziami do wprowadzania zmian.

BUDOWNICTWO DLA WSZYSTKICH ZAŁĄCZNIKI

Opracowane przez
The **Build-For-All** Partnership
Info-Handicap, Luxembourg

Przy wsparciu ze strony Komisji Europejskiej

Projekt pilotażowy działań mający na celu wytyczenie głównego nurtu dla polityki w zakresie niepełnosprawności przedłożony w wyniku zaproszenia do składania projektów międzynarodowych VP/2004/008.

Autorzy ponoszą wyłączną odpowiedzialność i Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.

DOKUMENT DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH, styczeń 2006

Uaktualnienia dostępne pod adresem www-build-for-all.net

Załącznik 1: Lista ważnych standardów europejskich dotyczących dostępności (normy Europejskiego Komitetu ds. Standaryzacji CEN)

Następujące standardy CEN mogą pomóc urzędnikom sporządzającym zaproszenie do składania ofert oraz samym oferentom:

ISO TC 59: Wznoszenie budynków

ISO TR 9527:1994 "Wznoszenie budynków – potrzeby osób niepełnosprawnych w budynkach – wytyczne do projektowania" zostało opracowane w celu zapewnienia wytycznych w tym temacie.

Podkomisja 16 "Dostępność i użytkowanie środowiska przestrzennego", w chwili obecnej pracuje nad ISO/CD 21542 "Wznoszenie budynków - Dostępność i użytkowanie środowiska przestrzennego"

CEN/TC 178 "Chodniki i krawężniki"

Specjalny standard dla osób z upośledzeniem narządu wzroku w trakcie opracowania. Dotyczy

prEN 15209 "Dostępność i użytkowanie środowiska przestrzennego"

CEN/TC 10 "Windy, ruchome schody i chodniki"

EN 81-70:2003 "Przepisy bezpieczeństwa przy budowie i instalacji wind – Specjalne urządzenia dla wind osobowych i osobowo-towarowych - Część 70: Dostęp do wind osób, łącznie z osobami niepełnosprawnymi" EN 115:1995 wraz z poprawkami "Przepisy bezpieczeństwa przy budowie i instalacji ruchomych schodów i chodników"

Poniższe standardy są w trakcie opracowywania:

prEN 81-40 "Przepisy bezpieczeństwa przy budowie i instalacji wind – specjalne windy do transportu ludzi i towarów – Część 40: Dźwigi schodowe i nachylone platformy dźwigowe dla osób z uszkodzeniami narządów ruchu"

prEN 81-41 "Przepisy bezpieczeństwa przy budowie i instalacji wind – specjalne windy do transportu ludzi i towarów – Część 41: Pionowe platformy dźwigowe dla osób z uszkodzeniami narządów ruchu"

CEN TC293: Środki pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych

Podstawowe cele tego TC to:

- opracowanie standardów środków pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych, łącznie z dalszymi działaniami i poprawkami
- przyczynienie się do opracowania zleceń, koncepcji "Projektowanie dla wszystkich" i innych ważnych działań w dziedzinie środków pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych
- informowanie o powstaniu standardów CEN/TC 293 i innych działaniach.

TC293 obecnie pracuje, między innymi, nad standardami dla podnośników, przyrządów do pomocy w chodzeniu, wózków inwalidzkich i protetyki.

ISO TC 159: Ergonomia

Powstała ad hoc specjalna grupa [standardów] "Ergonomia dla osób o szczególnych wymaganiach". W opracowaniu jest nowy standard użyteczności produktów codziennego użytku. Dotyczy on:

ISO/DIS 20282-1 "Łatwość obsługiwanie produktów codziennego użytku – Część 1: Kontekst użytkowania i cechy użytkownika"

ISO/CD TS 20282-2 "Łatwość obsługiwanie produktów codziennego użytku – Część 2: Metoda badawcza".

Również opracowywany jest poniższy projekt:

ISO/AWI TR 22411 "Dane ergonomiczne i wskazówki stosowania Przewodnika 71 ISO/IEC w standardach związanych z produktami i usługami ukierunkowanymi na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych".

ISO TC 22: Pojazdy drogowe

Podkomisja 26 "Dostępność dla pojazdów używanych przez osoby z upośledzeniem fizycznym" przygotowuje ISO/AWI 23688 "Pojazdy używane w transporcie ludzi z ograniczoną zdolnością ruchu o maksymalnej pojemności 8 osób z wyłączeniem kierowcy".

CEN/CENELEC Przewodnik 6: "Zalecenia dla opracowujących standardy w celu zaspokajania potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych."

Ten przewodnik jest przede wszystkim kierowany do osób tworzących standardy jako pomoc w należyтым uwzględnieniu potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych. Jest to jednak również dobre narzędzie do zbierania informacji na ten temat. Przewodnik 6 CEN/CENELEC jest identyczny pod względem technicznym z Przewodnikiem 71 ISO/IEC Guide 71 i może być bezpłatnie ściągnięty ze strony Internetowej:

<http://www.cenorm.be/boss/supporting/reference+documents/reference+documents.asp#8>

Warsztat CEN: Projektowanie dla Wszystkich i Technologie Wspomagające w ICT (Technologiach Informatyczno-Komunikacyjnych).

Opracowano dwa CWA (publikacje CENowskie):

- CWA 14661: 2003 zawierające zalecenia dla ustalających normy dla produktów i usług z obszaru ICT oraz w domenie CEN ICT domain (mającej być czymś w rodzaju przewodnika sektorowego ICT, uzupełniającego Przewodnik 6 CEN/CENELEC).
- CWA 14835: 2003 zawierające zalecenia dla osób umożliwiających dostęp do informacji przy pomocy języka migowego na Internecie.

Obydwa CWA kończą już swój trzeci rok życia w trakcie 2006 roku. O ile nie znajdzie się środków na aktualizację obydwu, ich okres ważności nie zostanie przedłużony poza rok 2006.

Warsztat CEN/CENELEC: Dostępność w Systemie Transportu Zbiorowego (ACTS)

Ten warsztat został zaplanowany jako Umowa dot. Warsztatu CEN/CENELEC w celu udzielenia wytycznych piszącym dane standardy dotyczące transportu zbiorowego – jak uwzględniać potrzeby potencjalnych pasażerów z ograniczeniami funkcjonalnymi, szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych.

CWA 45546-1:2004 "Wytyczne dla osób tworzących standardy dla systemów transportu zbiorowego – Część 1: Podstawowe wytyczne" mogą być uważane jako uzupełnienie CEN/CENELEC Przewodnika 6 dla tego sektora.

UWAGA: opracowywanie standardów jest procesem trwającym. Najnowsze informacje o bieżącym stanie rzeczy dostępne są na stronie Internetowej CEN (www.cenorm.be), CENELEC (www.cenelec.org) lub ISO (www.iso.org)

Załącznik 2: Wdrażanie kryteriów dostępności w praktyce

Koncepcje i stwierdzenia dotyczące przemysłu produkującego windy, ruchome schody i chodniki, zaczerpnięte z pracy Raport Grupy Ekspertskiej Komisji Europejskiej pod tytułem "Europa dostępna dla wszystkich do roku 2010" (2003), Rozdz. 1, 2 i 3 są podsumowane poniżej. Wymieniają one liczne aspekty dostępności środowiska przestrzennego, które należy uwzględnić w celu upewnienia się, że instytucje zamawiające otrzymają dostępne zabudowane środowisko:

- Środowisko przestrzenne musi być w pełni dostępne dla wszystkich, bez zakłóceń łańcucha mobilności przy zastosowaniu najnowocześniejszych środków bezpieczeństwa.
- Wszystkie budynki powinny mieć łatwy dostęp w poziomie i pionie do wszystkich pięter i innych przestrzeni dostosowany do wszystkich osób.
- Tam gdzie zmuszają do tego okoliczności, wszystkie główne wejścia i wyjścia z budynku powinny być napędzane [elektrycznie].
- Nie wolno budować żadnego budynku publicznego bez windy jeżeli ma więcej niż jedną kondygnację.
- Różnice między poziomami winny być kompensowane za pomocą ramp lub, w miarę możliwości, platform dźwigowych. W przypadku braku ramp, żadne schody wiodące w górę lub w dół nie mogą utrudniać dostępu.
- Wszystkie windy powinny być wyposażone sygnalizację dźwiękową i optyczną oraz odpowiedni panel sterowania, zaprogramowany do łatwego użycia przez każdy rodzaj użytkownika, umieszczony na odpowiedniej wysokości w samej windzie i na poszczególnych piętrach.
- Sanitariaty powinny być dostępne dla wszystkich zgodnie z miejscowymi wymogami jeśli chodzi o ich wielkość i kształt.
- Budynki powinny posiadać zintegrowane oznakowanie widoczne tak, aby spełniało swoją rolę w przypadku ludzi z upośledzeniem wzroku.
- Oświetlenie przestrzeni publicznych powinno być dostateczne, by móc odczytać oznakowanie w każdych warunkach.
- Każdy budynek publiczny musi dawać możliwości ewakuacyjne dla WSZYSTKICH osób obecnych w budynku na każdej kondygnacji w przypadku pożaru lub innej katastrofy. Dla urzędników przygotowujących zamówienia publiczne, dostępność budynku dla strażaków i możliwość ewakuacji dla ludzi niepełnosprawnych są priorytetem.
- Zewnętrzne połączenie między budynkami wraz z infrastrukturą komunikacyjną winna zostać zoptymalizowana, z zastosowaniem koniecznych środków, przy uwzględnieniu odległości i unikaniu różnicy poziomów, tak by umożliwić dostępność dla wszystkich pełno- i mniej sprawnych obywateli.

Inne kroki, jakie mogą podjąć instytucje składające zamówienia publiczne w celu osiągnięcia dostępności obejmują:

- Identyfikację głównych zagadnień mających wpływ na dostępność i integrację
- Ustanowienie grup konsultacyjnych
- Współpracę z organizacjami osób niepełnosprawnych oraz działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych
- Wprowadzanie do projektów budowlanych wiedzy specjalistycznej na temat dostępności

- Konsultowanie lub sprawdzanie zgodności ze stosownymi normami CEN dotyczącymi określonych obszarów (parkingi), wyposażenia (np. windy, ruchome schody i ruchome chodniki) oraz materiałów (np. dotykowa podłoga)
- Wprowadzenie podejmowania decyzji przyjaznego dla niepełnosprawnych w celu stworzenia praktycznych i pragmatycznych zaleceń dla tworzenia środowiska dostępnego
- Przeprowadzanie studium przypadków dotyczących dostępności, które pokazują, co można osiągnąć przy starannych przemyśleniach i dobrych chęciach.

Załącznik 3: Zasady dostępności dotyczące projektowania

Podstawowe kryteria dostępności rozumiane jako **zasady dotyczące projektowania** to:

- Dostarczenie środków do zapewnienia wszystkim użytkownikom jednakowej orientacji w przestrzeni poprzez odpowiedni układ przestrzenny wewnątrz i na zewnątrz budynków, łącznie z zastosowaniem dostępnego dla wszystkich oznakowania, odpowiednich systemów odnajdywania drogi i systemów informacji
- Dostarczenie środków do zapewnienia wszystkim użytkownikom jednakowych i nie podlegającym żadnym ograniczeniom możliwości poruszania się wewnątrz i na zewnątrz budynków, zwłaszcza w kategoriach ciągów komunikacyjnych poziomych i pionowych, parametrów przestrzennych przestrzeni i obiektów, z uwzględnieniem topografii miejsca budowy widzianej z szerszej perspektywy, odpowiedniego oświetlenia, mobilności postrzeganej jako eliminację niebezpiecznych elementów, zapewnienia koniecznej infrastruktury, wyboru odpowiednich materiałów wykończeniowych oraz z uwzględnieniem wszystkich koniecznych najnowocześniejszych rozwiązań
- Zapewnienie wszystkim środków do bezpiecznej ewakuacji z budynków i z obiektów na zewnątrz budynków, z uwzględnieniem ich możliwości poruszania się
- Dostarczenie środków do zapewnienia wszystkim poczucia godności w postaci stworzenia odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej wewnątrz budynków i do korzystania z obiektów na zewnątrz.

To wszystko powinno się osiągnąć poprzez włączenie wymogów Projektowania dla Wszystkich do wszystkich grup prac projektowych i budowlanych wyszczególnionych w ofercie przetargowej, zgodnie z prawem danego Kraju Członkowskiego i zgodnie z kompetencjami wykonawcy. Zgodność z tymi podstawowymi kryteriami dostępności powinna być przez wykonawcę wyraźnie podkreślona w projektowym i technicznym opisie wszystkich robót.

Załącznik 4: Jak wykazywać zaangażowanie społeczne

Po zapoznaniu się z całym zakresem spraw i opcji w dziedzinie przyjęcia lepszych praktyk w podejściu do kwestii niepełnosprawności i dostępności, pożądane będzie znalezienie sposobów na zademonstrowanie światu swego zaangażowania w Społeczną Odpowiedzialność Przedsiębiorstw¹⁶. Można tego dokonać podejmując jedno lub więcej z następujących działań:

- Aktywnie promować różnorodność pracowników
- Przy zatrudnianiu pracowników stosować zasadę równych szans
- Podejmować konkretne działania w stosunku do osób niepełnosprawnych (takich jak zapewnienie praktyk szkoleniowych dla niepełnosprawnych, zwracanie się do organizacji osób niepełnosprawnych w procesie rekrutacji, zatrudnianie niepełnosprawnych)
- Organizować systematycznie szkolenia dla wszystkich pracowników firmy w celu poprawy ich świadomości na temat niepełnosprawności
- Organizować regularnie szkolenia personelu na temat dostępności i "Projektowania dla wszystkich"
- Podejmować konkretne inicjatywy w celu podniesienia świadomości na temat korzyści z podejścia pro-dostępności i "Projektowania dla wszystkich"
- Zapewnić dostępność miejsc pracy dla wszystkich niepełnosprawnych (zarówno klientów jak i pracowników)
- Stosować nowe technologie ku korzyści osób niepełnosprawnych, którzy mogą skorzystać z bardziej elastycznych form pracy i organizacji pracy
- Zapewnić dostarczenie dostępnych towarów i usług
- Przyjąć ciągłe podejście do dostępności: wdrażanie tego podejścia poprzez wszystkie etapy projektu od pomysłu i zaprojektowania po realizację, budowę i eksploatację
- Angażować organizacje działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych w projektowanie i realizację prac.

Przykłady dobrych praktyk

Nagroda Schindlera za Architekturę "Dostępną dla wszystkich": podnosić świadomość i promować szkolenie studentów architektury w zakresie dostępności w projektowaniu środowiska przestrzennego.

Adecco realizuje program Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw: program "Niepełnosprawność i Umiejętności" jest obecnie rozpowszechniany w całej sieci Adecco w celu sprawienia, by wszystkie jednostki stosowały zasadę zatrudniania osób niepełnosprawnych u klientów Adecco oraz rekrutowania pracowników głównie na podstawie ich umiejętności.

Hewlett-Packard – informacja na temat dostępności produktów i usług firmy – baza danych informująca klientów w jaki sposób produkty HP spełniają wymogi dostępności.

¹⁶ Społeczna Odpowiedzialność Przedsiębiorstw została zdefiniowana przez Komisję Europejską jako "Koncepcja dzięki której firmy włączają zainteresowanie sprawami społecznymi i środowiskowymi w swoją działalność i w swoją współpracę z osobami zainteresowanymi na zasadzie dobrowolności"

Załącznik 5: Zasoby szkoleniowe

W roku 2006 odbędzie się seria krajowych warsztatów szkoleniowych

Docelowymi odbiorcami będą krajowe i lokalne władze publiczne, organizacje zawodowe i organizacje ds. osób niepełnosprawnych.

Wynik tych szkoleń, który zostanie włączony do wersji ostatecznej niniejszego dokumentu w końcu roku 2006, przyczyni się do ulepszenia zawartości niniejszego Podręcznika, tak by mógł być dostosowany do konkretnych sytuacji na poziomie ogólnokrajowym, regionalnym bądź lokalnym w Krajach Członkowskich.

W przygotowaniu są dodatkowe załączniki, tzn.:

- Jak zapewnić dobre wyniki w dziedzinie dostępności w zamówieniach publicznych.
- Podejmowanie decyzji przyjaznych dla osób niepełnosprawnych.

W międzyczasie wszystkie zainteresowane osoby zapraszamy na stronę Internetową projektu www.build-forall.net, która jest zawsze uaktualniana wraz z pojawieniem się nowych materiałów.

Załącznik 6: Słownik terminów

‘Środowisko przestrzenne’. "Europejska Koncepcja Dostępności" wspomina o dwóch rodzajach środowiska: naturalnym i przestrzennym.

Środowisko naturalne: jego rozwój zależy wyłącznie od działania sił natury (deszczu, wiatru). W momencie, gdy środowisko naturalne – dajmy na to lasy – zostaje zmodyfikowane w celu użytkowania przez ludzi, staje się ono częścią środowiska przestrzennego.

Środowisko przestrzenne: jest to środowisko stworzone lub modyfikowane przez człowieka, który może w nim żyć. Przykładem środowiska przestrzennego są budynki, place, pojazdy (transport), parkingi, ulice, place zabaw dla dzieci, pomniki, instalacje gazowe lub wodne itp., parki przyrody, w których chroni się życie roślinne, z wytyczonymi ścieżkami i różnorakimi usługami oraz plaże wyposażone w pomosty lub chodniki posadowione na piasku, które umożliwiają dostęp do tych plaż jak i oferowanych tam usług, które to miejsca służą konkretną pomocą jeśli chodzi o kąpiel (akcesoria pomocnicze do pływania dla dzieci, pływające fotele dla ludzi z problemami ruchowymi, czy też boje znakujące bezpieczne obszary).

Stąd, środowisko przestrzenne odnosi się do jakiegokolwiek przestrzeni lub obiektu zaprojektowanej przez człowieka dla człowieka, niezależnie od tego, czy są to miejsca publiczne czy prywatne...

‘Osoby niepełnosprawne’. Niepełnosprawność jest to (WHO, 2001) "ogólny termin wyrażający negatywne strony interakcji pomiędzy osobą (w danym stanie zdrowia) a czynnikami kontekstowymi, tj. środowiskowym i personalnym. Ten termin jest używany gdy ma się na myśli trzy wymiary ujęte w Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF) Światowej Organizacji Zdrowia z roku 2001 – Funkcje Ciała a Obiekty, Aktywność a Uczestnictwo" (Źródło: Sustainable Design International Ltd. 2000-2002: Harmonized E.U. Vocabulary - Useful Terms & Definitions Relating to 'Disability & Human Perception').

‘Osoby o obniżonej mobilności’. Cytując odpowiedź EDF na Dokument Roboczy Pracowników Komisji Europejskiej: Prawa Osób o Ograniczonej Mobilności w Przypadku Podróży Lotniczych - DOC EDF 04/08 EN czerwiec 2004, termin "osoby o obniżonej mobilności" jest powszechnie stosowany w (...) dokumentach Wspólnoty Europejskiej. Organizacje ludzi niepełnosprawnych wyrażają niekiedy zaniepokojenie, że zwrot "osoby o obniżonej mobilności" nie jest dostatecznie jasny. Istniało pewne zaniepokojenie, że nie dostatecznie jasno opisuje on osoby niewidome, upośledzone wzrokowo, głuche lub z upośledzonym słuchem, czy też osoby upośledzone umysłowo, jako że te osoby niekoniecznie doświadczają obniżonej "mobilności" w czasie podróży. Stąd EDF podkreśla, że należy uznać szeroką gamę niepełnosprawności (...) i że zwrot "osoby o obniżonej mobilności" powinien być rozumiany w szerokim tego słowa znaczeniu.

W sformułowaniu Dyrektyw 2004/18/EC i 2004/17/EC stosuje się właśnie te definicje. (Źródło: L 134/128 EN Official Journal of the European Union 30.4.2004).

‘Zamówienia publiczne’ są to umowy o charakterze odpłatnym zawierane na piśmie pomiędzy jedną lub więcej instytucjami zamawiającymi a jednym lub więcej

wykonawcami, których przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych, dostawa produktów lub świadczenie usług w rozumieniu tej Dyrektywy.

‘Zamówienie publiczne na roboty budowlane’ są to zamówienia publiczne, których przedmiotem jest albo wykonanie, albo zarówno zaprojektowanie jak i wykonanie robót budowlanych, związanych z jedną z działalności określonych w Załączniku I, lub obiektu budowlanego albo realizacja, za pomocą dowolnych środków, obiektu budowlanego odpowiadającego wymogom określonym przez instytucję zamawiającą. "Obiekt budowlany" oznacza wynik całości robót budowlanych w zakresie budownictwa lub inżynierii lądowej i wodnej, które może samoistnie spełniać funkcję gospodarczą lub techniczną.

‘Zamówienie publiczne na dostawy’ to zamówienia publiczne, których przedmiotem jest zakup, dzierżawa, najem lub leasing, z opcją lub bez opcji wykupu, produktów. Zamówienie publiczne, którego przedmiotem jest dostawa produktów, i które obejmuje dodatkowo ich rozmieszczenie i instalację, uznaje się za "zamówienie publiczne na dostawy".

‘Zamówienie publiczne na usługi’ to zamówienia publiczne, których przedmiotem jest dostarczenie usług, o których mowa w Załączniku II. Zamówienie publiczne, którego przedmiotem są zarówno produkty jak i usługi wskazane w Załączniku II uznaje się za "zamówienie publiczne na usługi", jeśli wartość usług, o których mowa przekracza wartość produktów objętych zamówieniem. Zamówienie publiczne, którego przedmiotem są usługi, w rozumieniu Załącznika II, obejmujące również działania, o których mowa w Załączniku I, które mają jedynie dodatkowy charakter w stosunku do głównego przedmiotu zamówienia, uznaje się za zamówienie publiczne na usługi.

‘Koncesja publiczna na roboty budowlane’ to zamówienie tego samego typu co zamówienie publiczne na roboty budowlane, z wyjątkiem faktu, że wynagrodzenie za wykonanie robót stanowi albo wyłącznie prawo do eksploatacji obiektu budowlanego, albo takie prawo wraz z płatnością.

‘Koncesja na usługi’ to zamówienie tego samego typu co zamówienie publiczne na usługi, z wyjątkiem faktu, że wynagrodzenie za świadczenie usług stanowi albo wyłącznie prawo do korzystania z takiej usługi, albo takie prawo wraz z płatnością.

‘Umowa ramowa’ jest to umowa zawarta pomiędzy jedną lub kilkoma instytucjami zamawiającymi a jednym kilkoma wykonawcami, w celu ustalenia warunków dotyczących zamówień, które zostaną udzielone w danym okresie, w szczególności w odniesieniu do ceny i, o ile ma to zastosowanie, przewidywanych ilości.

‘Dynamiczny system zakupów’ jest w pełni elektronicznym procesem dokonywania bieżących zakupów, których cechy, jako ogólnie dostępnych na rynku, spełniają wymagania instytucji zamawiającej, i który ma ograniczony czas trwania oraz jest otwarty przez cały swój okres ważności dla każdego wykonawcy, który spełnia kryteria kwalifikacji i złożył ofertę orientacyjną zgodną ze specyfikacją.

‘Aukcja elektroniczna’ oznacza powtarzalny proces obejmujący zastosowanie urządzenia elektronicznego do przedstawiania nowych, obniżanych cen i/lub nowych wartości dotyczących niektórych elementów ofert, realizowany po przeprowadzeniu wstępnej pełnej oceny ofert i umożliwiającej ich klasyfikację za pomocą metod automatycznej oceny. W konsekwencji niektóre zamówienia na usługi oraz niektóre zamówienia na roboty budowlane, których przedmiotem są świadczenia o charakterze intelektualnym, takiej jak zaprojektowanie robót budowlanych, nie mogą być przedmiotem aukcji elektronicznych.

Terminy **‘przedsiębiorca budowlany’**, **‘dostawca’** oraz **‘usługodawca’** oznaczają każdą osobę fizyczną lub prawną, podmiot publiczny lub grupę takich osób i/lub podmiotów, które oferują na rynku, odpowiednio, wykonanie robót i/lub obiektu budowlanego, produktu lub usługi.

Termin **‘wykonawca’** obejmuje w równym stopniu pojęcia przedsiębiorcy budowlanego, dostawcy i usługodawcy. Stosowany jest on jedynie w celu uproszczenia tekstu.

Wykonawca, który złożył ofertę oznaczany jest jako "oferent". Natomiast wykonawca ubiegający się o zaproszenie do udziału w procedurze ograniczonej lub negocjacyjnej, lub też w dialogu konkurencyjnym oznaczany jest jako kandydat.

‘Instytucje zamawiające’ oznaczają państwo, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty prawa publicznego, związki złożone z jednej lub wielu takich jednostek lub z jednego lub wielu podmiotów prawa publicznego.

‘Podmiot prawa publicznego’ oznacza każdy podmiot:

a | ustanowiony w szczególnym celu zaspokajania potrzeb w interesie ogólnym, które nie mają charakteru przemysłowego ani handlowego;

b | posiadający osobowość prawną; oraz

c | finansowany w przeważającej części przez państwo, jednostki samorządu terytorialnego lub inne podmioty prawa publicznego; albo taki, którego zarząd podlega nadzorowi za strony tych podmiotów; albo taki, w którym ponad połowa członków organu administrującego, zarządzającego lub nadzorczego pozostała wyznaczona przez państwo, jednostki samorządu terytorialnego lub inne podmioty prawa publicznego.

Niewyczerpujące wykazy podmiotów lub kategorii podmiotów prawa publicznego spełniających kryteria wymienione w (a), (b) oraz (c) drugiego akapitu zostały wskazane w Załączniku III. Kraje Członkowskie okresowo powiadamiają Komisję o wszelkich zmianach w swoich wykazach.

‘Centralna jednostka zakupująca’ oznacza instytucję zamawiającą, która:

- nabywa dostawy i/lub usługi przeznaczone dla instytucji zamawiających, lub
- udziela zamówień publicznych lub zawiera umowy ramowe na roboty budowlane, dostawy lub usługi przeznaczone dla instytucji zamawiających.

‘Procedury otwarte’ oznaczają te procedury, w ramach których każdy zainteresowany wykonawca może złożyć ofertę.

‘Procedury ograniczone’ oznaczają te procedury, w których o udział ubiegać się może każdy wykonawca oraz, w ramach których oferty składać mogą tylko wykonawcy zaproszeni przez instytucję zamawiającą.

‘Dialog konkurencyjny’ oznacza procedurę, w której o udział ubiegać się może każdy wykonawca oraz, w ramach której instytucja zamawiająca prowadzi dialog z dopuszczonymi do udziału kandydatami w celu wypracowania jednego lub większej liczby odpowiednich rozwiązań, spełniających jej wymogi, a na ich podstawie wybrani kandydaci są następnie zapraszani do składania ofert.

W celu skorzystania z procedury wymienionej w pierwszym pod-akapicie, zamówienie publiczne uważa się za **‘szczególnie złożone’**, w przypadku gdy instytucja zamawiająca:

- nie mogą obiektywnie określić środków technicznych, zgodnie z Art. 23(3)(b), (c) lub (d), umożliwiających zaspokojenie ich potrzeb lub realizację celów i/lub
- nie mogą obiektywnie określić struktury prawnej i/lub finansowej projektu.

‘Procedury negocjacyjne’ oznaczają te procedury, w ramach których instytucje zamawiające konsultują się z wybranymi przez siebie wykonawcami i negocjują warunki zamówienia z jednym lub wieloma z nich.

‘Konkursy projektowe’ oznaczają te procedury, które umożliwiają instytucji zamawiającej uzyskanie planu lub projektu, wybranego przez sąd konkursowy, przede wszystkim w dziedzinie planowania przestrzennego i urbanistyki, architektury oraz inżynierii lub przetwarzania danych po przeprowadzeniu postępowania konkursowego z przyznaniem nagród lub bez nagród.

‘Pisemne’ lub **‘na piśmie’** oznacza każde wyrażenie złożone ze słów lub cyfr, które można odczytać, powielić, a następnie przekazać. Może ono obejmować informacje przekazywane i przechowywane za pomocą środków elektronicznych.

‘Środki elektroniczne’ oznaczają środki wykorzystujące sprzęt elektroniczny w celu przetwarzania (w tym także kompresji cyfrowej) i przechowywania danych, które są przesyłane, przenoszone i odbierane za pomocą przewodów, fal radiowych, środków optycznych lub innych środków elektromagnetycznych.

‘Wspólny Słownik Zamówień (CPV)’ oznacza nomenklaturę odniesienia stosowaną w zamówieniach publicznych, przyjętą rozporządzeniem (Wspólnoty Europejskiej) Nr 2195/2002, przy zapewnieniu zbieżności z innymi istniejącymi nomenklaturami.

W przypadku różnic w interpretacji zakresu tej dyrektywy, z powodu ewentualnych różnic pomiędzy nomenklaturami CPV a NACE wskazanymi w Załączniku I, lub pomiędzy nomenklaturami CPV i CPC (wersją tymczasową) wskazanymi w Załączniku II, charakter nadrzędny posiada odpowiednio nomenklatura NACE lub CPC.

‘Publiczna sieć telekomunikacyjna’ oznacza publiczną infrastrukturę telekomunikacyjną, która pozwala na przenoszenie sygnałów pomiędzy punktami

końcowymi sieci, za pomocą przewodów, poprzez mikrofały, środkami optycznymi lub innymi środkami elektromagnetycznymi.

‘Punkt końcowy sieci’ oznacza każde fizyczne przyłącze i techniczną specyfikację dostępu do niego, które stanowi część publicznej sieci telekomunikacyjnej i jest niezbędne do dostępu i skutecznego porozumiewania się przy użyciu tej sieci.

‘Publiczne usługi telekomunikacyjne’ oznaczają usługi telekomunikacyjne, których świadczenia Kraje Członkowskie powierzyły odrębnie jednej lub kilku jednostkom telekomunikacyjnym.

‘Usługi telekomunikacyjne’ oznaczają usługi, których świadczenie polega w całości lub w części na transmitowaniu i ukierunkowywaniu sygnałów w publicznej sieci telekomunikacyjnej za pomocą procesów telekomunikacyjnych, za wyjątkiem emisji radiowej i telewizyjnej.

... ciąg dalszy nastąpi.

Załącznik 7: Bibliografia

EuCAN 2003. **European Concept for Accessibility – Technical Assistance Manual 2003**. Luxembourg

EUROPEAN INSTITUTE FOR DESIGN AND DISABILITY (EIDD) 2004. **The EIDD Stockholm Declaration**. Stockholm

FEDERAL MINISTRY OF ECONOMIC AND LABOUR (BMWA), eds. 2004. **Economic Impulses of Accessible Tourism for All. Summary of results**. Münster and Berlin

European Disability Forum 2004. **Guidance Paper on the Implementation of EU Public Procurement Directives**. Brussels

The (UK) Building Regulations 2000. **Access to and use of buildings** – M approved document – Office of the Deputy Prime Minister of the United Kingdom (May 1st, 2004) – The Stationery Office

The Council of the European Union 2000. **Council Directive 2000/78/EC establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation**

Commission of the European Communities 2003. **Communication from the Commission Com(2003) 650 final Equal opportunities for people with disabilities: A European Action Plan**

The Group of Experts set up by the European Commission 2003. **2010: A Europe Accessible for All**

World Health Organisation (WHO). **ICF - International Classification of Functioning, Disability and Health**

United Nations 1993. **Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities**

Commission of the European Communities 2003. **Towards a Barrier Free Europe for People with Disabilities**

Official Journal of the European Union 2004. **Directive 2004/18/EC of the European Parliament and the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public Works contracts, public supply contracts and public service contracts**

Official Journal of the European Union 2004. **Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors**

Union of Physically Impaired Against Segregation (UPIAS) 1976. **Fundamental Principles of Disability. London**

Micheal Hopkins, Macmillan 1998. **A Planetary Bargain: Corporate Social Responsibility comes of Age**

... ciąg dalszy nastąpi.

